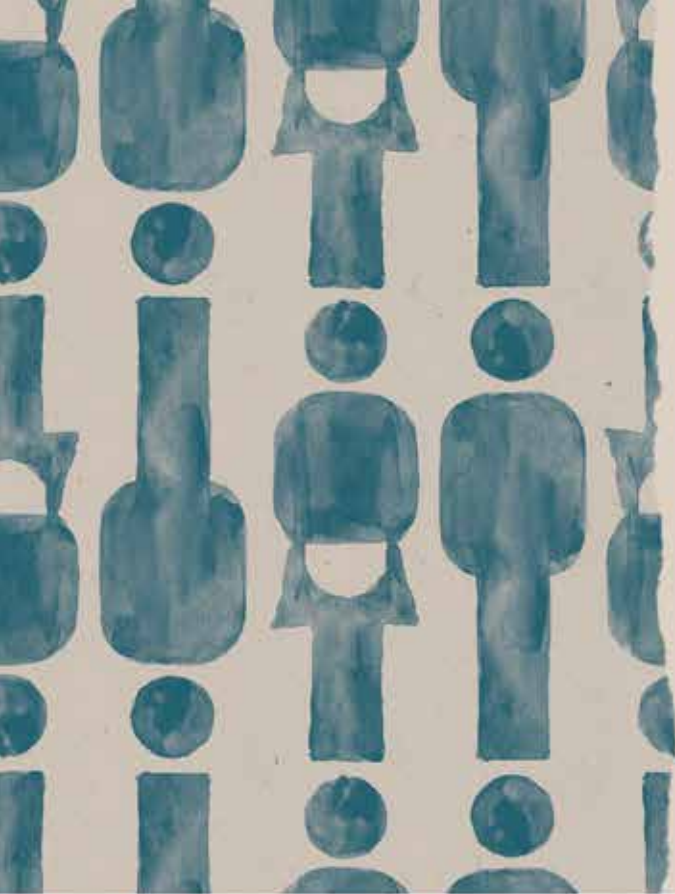

WERKNEMERS ZONDER PAPIEREN JAARVERSLAG 2015

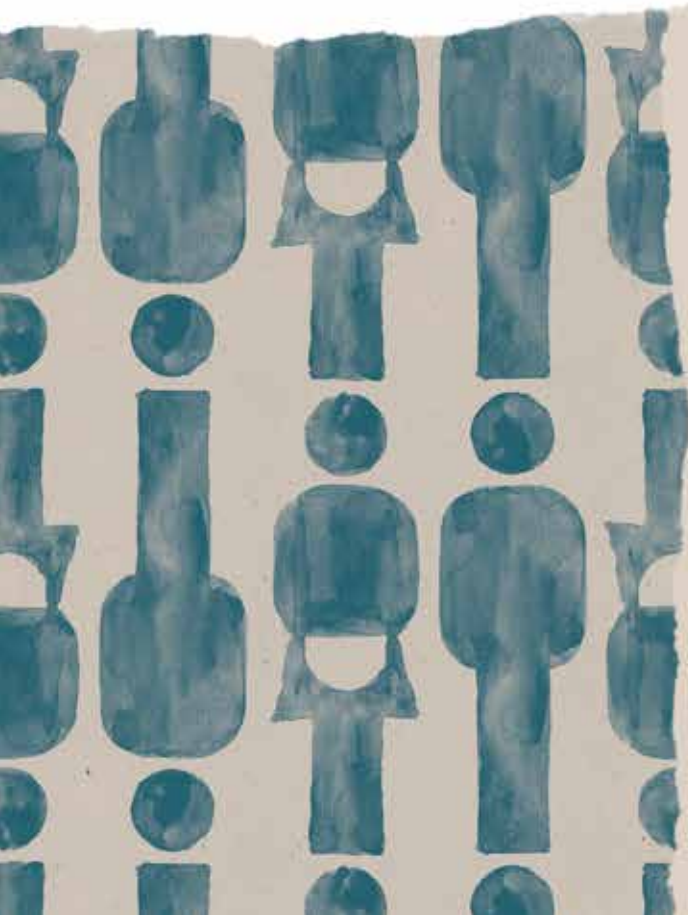

Organisatie voor Clandestiene Arbeidsmigranten - OR.C.A. vzw

FENOMEENANALYSE	6
DE CIJFERS	18
HUISHOUDPERSONEEL	27
NETWERK	46
PUBLICATIES	56

LIJST AFKORTINGEN:

AA	Arbeidsauditeur/ arbeidsauditoraat
BJB	Bureau Juridische bijstand
BGV	Bevel om het grondgebied te verlaten
DVZ	Federale Dienst Vreemdelingenzaken
FSO	Fonds voor Sluiting van ondernemingen
FAO	Fonds voor arbeidsongevallen
FRA	Fundamental Rights Agency
GFMD	Global Forum on Migration and Development
VN	Verenigde Naties
SI	Sociale Inspectie
SIOD	Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
TSW	Toezicht Sociale Wetten

INLEIDING

OR.C.A. is dagelijks in contact met werknemers en werkgevers die actief zijn in het verborgen segment van de arbeidsmarkt. Het is een bijzondere wereld. Op die arbeidsmarkt is het aanwerven van werknemers met een migratieachtergrond geen enkel probleem. De loonkosten zijn er laag en de werknemers bijzonder flexibel. Maar het is vooral een harde wereld. Loondiefstal is er schering en inslag, werknemersrechten worden voluit met de voeten getreden en het ethisch niveau in de omgang met de werknemers is meestal beneden alle peil. Bij een arbeidsongeval keren alle verantwoordelijken de slachtoffers de rug toe. Ze worden zo snel mogelijk weggevoerd en ergens achterlaten.

In deze verborgen economie is er slechts één partij de winnaar, de malafide werkgever. Zo'n werkgevers zijn er van alle soorten. Vaak een baas van een kleine ploeg werknemers in onderaanneming, maar evengoed als een 'thuiswerkgever' die een huisbediende of een au pair onder zijn of haar gezag heeft. Hoe dan ook zijn die werkgevers altijd winnaars want ze betalen lage lonen of ze betalen ze niet, ze betalen geen sociale bijdragen, sluiten geen arbeidsongevallenverzekering af en betalen geen enkele belasting. Ze zijn een zuivere verliespost voor de solidariteit en voor de gemeenschap, terwijl het werk van hun werknemers wel rechtstreeks bijdraagt tot de binnenlandse productie.

De wetgever moet ervoor zorgen dat de werknemersbescherming optimaal is. De Belgische arbeidswetgeving behoort tot de beste wereldwijd. We moeten dat zo houden. Wetten die de werknemersbescherming van werknemers zonder wettig verblijf komen verhinderen, zijn contraproductief om degenen die de ondergrondse economie organiseren aan te pakken. Samenwerking om de werknemersbescherming van werknemers zonder wettig verblijf te versterken is een rechtstreekse bijdrage aan minder ondergrondse economie. OR.C.A. is partner voor zo'n samenwerking. In de praktijk wordt onze werking erkend door vele actoren in het domein van de bestrijding van niet-aangegeven werk. Maar van de federale en gewestelijk overheden krijgt OR.C.A. nog altijd geen erkenning en subsidiëring om die gewaardeerde inzet structureel verder te zetten en te ontwikkelen. Het is hoog tijd om dat nu te doen!

INHOUD

INLEIDING	3
FENOMEENANALYSE	6
1. Vastgestelde loondiefstal in 2015	6
2. Arbeidsongevallen wat is de efficiëntste weg naar erkenning?	6
A. Wat na een melding van een arbeidsongeval bij het veilig OR.C.A. loket?	7
B. De verzekeringsmaatschappij	7
C. Fonds voor arbeidsongevallen	10
D. Werknemer aan zijn lot overlaten na arbeidsongeval, leidt naar mensenhandel	11
E. Impact van de verblijfwetgeving tijdens procedures tegen een arbeidsongeval	12
F. Plannen van OR.C.A. in het kader van arbeidsongevallen	14
3. Een au-pair agentschap garandeert geen zorgeloze plaatsing	14
4. Advocatuur in België een hulp voor werknemers zonder wettig verblijf?	15
5. Evolutie van de thema's aangekaart in het jaarverslag 2014?	17
HET VEILIG OR.C.A. LOKET	18
Grafiek 1: Identiteit van de vraagsteller	19
Grafiek 2: Herkomst van de werknemer	20
Grafiek 3: Leeftijd werknemers	21
Grafiek 4: Aankomst jaar in België	21
Grafiek 5: Verblijfplaats van de werknemer	22
Grafiek 6: Plaats van tewerkstelling van de werknemer	23
Grafiek 7: Sector van tewerkstelling	24
Grafiek 8: Thema van de hulpvraag	25
Grafiek 9: Behandeling van de hulpvraag	26
HUISHOUDPERSONEEL	27
1. Continuïteit van het project OR.C.A. WORK	27
A. Empowerment via Poetry	27
B. OR.C.A. WORK The Game	29
C. Franse lessen	30
D. Sociaal-culturele activiteiten	31
E. Informatieve sessies	31
F. Outreaching acties	32
G. Aantal deelnemers OR.C.A. WORK	33
H. Tijdslijn van de zondagse activiteiten in 2015	34
2. Au pair	36
A. Outreaching en informeren via infographics	36
3. Netwerking en ontmoetingen	39
A. Dokters van de Wereld	39
B. ACV en Buitenlandse vakbonden	40
C. Asian Interparliamentary Caucus	40
D. Ontmoetingsmoment met Staatssecretaris Bianca Debaets	40
E. European Federation for Family Employment	41

F. Internationaal Seminarie rond de mensenrechten van het huishoudpersoneel in Bangkok	42
G. OR.C.A. bekroond door de Latijns-Amerikaanse organisaties in België	42
H. Andere initiatieven	43
4. De Belgische ratificatie van de Conventie C189	44
5. Een nieuwe website voor het huishoudpersoneel	44
A. informatie rond arbeidsrechten	45
B. Huishoudpersoneel zonder wettig verblijf	45
C. Onze diensten en activiteiten	45
D. Mini website voor vrijwilligers	45

OR.C.A. INFORMEERT EN ONTWIKKELT HAAR NETWERK 46

1. OR.C.A. Studiedag: "Wat met werknemers zonder papieren in Antwerpen?"	46
2. OR.C.A. debatten en vormingen	46
3. OR.C.A. in overleg met andere organisaties en als partner in onderzoek	48
4. OR.C.A. en de vakbonden	49
A. Nationaal congres van ACV-CSC	49
5. OR.C.A. internationaal	50
A. Global Forum on Migration and Development	50

OR.C.A. ZET IN OP BELEIDSWERK 52

1. Contacten in 2015	52
----------------------	----

OR.C.A. IN DE MEDIA 53

OR.C.A.: DE RADERTJES IN DE MACHINE 54

1. De OR.C.A. medewerkers, stagiairs en vrijwilligers	54
2. De bestuurders en de leden van de Algemene Vergadering	54
3. Financiën	55

DE OR.C.A. PUBLICATIES EN KADERVORMING 56

PLANNEN VOOR 2016 59

TOT SLOT 60

FENOMEENANALYSE

OR.C.A. vindt het belangrijk om in haar jaarverslag elk jaar een aantal problematieken extra aandacht te geven. We willen niet alleen de problemen aankaarten, maar meteen een aantal voorstellen doen. We hopen dat dit beleidsmakers inspireert om deze problemen aan te pakken.

1. VASTGESTELDE LOONDIEFSTAL IN 2015

In 31 dossiers is de werknemer die OR.C.A. contacteerde, overgegaan tot het indienen van een klacht. Drie klachten bij de Regionale Inspectie; ze hielden meestal verband met 'tewerkstelling' van iemand met een au pair statuut. Vier klachten bij de Sociale Inspectie, meestal in het kader van een arbeidsongeval of schijnzelfstandigheid. De 24 overige klachten werden ingediend bij de inspectiedienst Toezicht op de Sociale Wetten en gingen over loondiefstal.

Het merendeel van deze dossiers zijn nog in behandeling. Er is dus nog geen resultaat. De dossiers die ondertussen zijn afgesloten werden geklasseerd zonder gevolg wegens gebrek aan bewijs. Voor de 31 dossiers loondiefstal waar de werknemers ons een concreet bedrag noemden, noteerden we een totaalbedrag van €109.488,18 loondiefstal. Dat is het niet betaalde 'afgesproken loon' en dus ver beneden het wettelijke minimumloon. In zeven dossiers kon OR.C.A. de werkgever overtuigen de werknemer alsnog (deels) uit te betalen. Het ging over €14.337,03 of 13% van de gerapporteerde loondiefstal.

In deze 7 dossiers nam OR.C.A. niet altijd zelf contact op met de werkgever. Vaak ging de werknemer gewapend met extra informatie over zijn rechten en mogelijkheden tot het neerleggen van klacht zelf het gesprek aan met zijn werkgever. Dit resulteerde dan in een positief resultaat. In een aantal andere zaken was één telefoontje van OR.C.A. voldoende om de werkgever te overtuigen de werknemer te betalen. In één dossier was de relatie tussen werkgever en werknemer zo verzuurd dat OR.C.A. als tussenpersoon moest optreden om het achterstallige loon aan de werknemer te bezorgen. In het OR.C.A. jaarverslag 2014 zijn we zeer uitgebreid blijven stilstaan bij deze thematiek. We zullen deze oefening dit jaar dan ook niet herhalen en verwijzen voor nieuwe elementen graag door naar pagina 17 waar we even kort ingaan op nieuwe evoluties.

2. ARBEIDSONGEVALLEN WAT IS DE EFFICIËNTSTE WEG NAAR ERKENNING?

Sinds we in het OR.C.A. jaarverslag een fenomeenanalyse opnemen, is er altijd bijzondere aandacht geweest voor arbeidsongevallen van werknemers zonder wettig verblijf. Na loondiefstal zijn dit de meest arbeidsintensieve dossiers voor ons veilig OR.C.A.-loket. Dit jaar gaan we dieper in op dit thema. In 2015 werden we sterk geconfronteerd met dit fenomeen en de achtteloosheid waarmee malafide werkgevers hiermee omgaan.

In een dossier van arbeidsongevallen moet correct gehandeld worden om een erkenning te bekomen. We lichten hier de OR.C.A. aanpak toe.

A. Wat na een melding van een arbeidsongeval bij het veilig OR.C.A. loket?

Nadat de werknemer zonder wettig verblijf zijn verhaal heeft gedaan bij het veilig OR.C.A. loket, gaan we eerst na wanneer het arbeidsongeval is gebeurd. Er is immers een verjaringstermijn van drie jaar. Is het arbeidsongeval bijna verjaart dan sturen we een aangevend schrijven naar de arbeidsongevallenverzekering of het FAO. Dit zorgt ervoor dat de verjaringstermijn van drie jaar opnieuw begint te lopen. Als het arbeidsongeval nog niet verjaart is wordt contact opgenomen met het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO). Daar wordt nagegaan of er effectief een arbeidsongevallenverzekering is afgesloten door de werkgever. Dit gebeurt aan de hand van het ondernemingsnummer van het bedrijf. In België is iedere werkgever verplicht een arbeidsongevallenverzekering af te sluiten. Iedereen die tewerkgesteld is - of dit nu aangegeven arbeid is of niet - wordt gedekt door deze verzekering. Voor de arbeidsongevallenverzekering of het FAO tussenkomt, worden twee kwesties onderzocht:

- Gaat het om een werknemer van het bedrijf?
- Vond het ongeval plaats tijdens het werk of tijdens de verplaatsing van en naar het werk?

Gezien in bijna al onze dossiers de werkgever het arbeidsongeval niet heeft aangegeven bij de verzekeringsmaatschappij waarbij hij een arbeidsongevallenverzekering afgesloten heeft, vragen we de werknemer langs te gaan bij de Sociale Inspectie (SI). Het is deze inspectiedienst die op basis van de aangeleverde gegevens zal nagaan of er sprake was van een arbeidsrelatie tussen werknemer en werkgever. Met een kopie van deze verklaring sturen we de werknemer daarna naar het FAO om daar het arbeidsongeval aan te geven. Het FAO stuurt dan de aangifte van het arbeidsongeval door naar de betrokken verzekeringsmaatschappij. Is er geen arbeidsongevallenverzekering en beslist de SI dat er een arbeidsrelatie was, dan zullen de inspecteurs van het FAO nagaan of er sprake is van een arbeidsongeval. Als dit het geval blijkt te zijn zal het FAO tussenkomen en alle kosten vergoeden aan de werknemer alsof de werkgever bij hen een arbeidsongevallenverzekering had. Het FAO zal zijn tussenkomst proberen terug te vorderen van de werkgever.

B. De verzekeringsmaatschappij

Na een arbeidsongeval van een werknemer zonder wettig verblijf bij een werkgever die een arbeidsongevallenverzekering heeft moet de betrokken verzekeringsmaatschappij tussenkomen. Het feit dat de betrokken werknemer niet is aangegeven bij de verzekeringsmaatschappij maakt geen verschil. Dit kan eventueel tot een discussie leiden tussen de verzekeringsmaatschappij en de werkgever, maar dit heeft geen impact op de rechten van de werknemer.

Enmaal het arbeidsongeval is aangegeven bij de verzekeringsmaatschappij start daar een onderzoek naar het arbeidsongeval, los van de Sociale Inspectie. Het is dan belangrijk de controleur van de arbeidsongevallenverzekering zoveel mogelijk bewijzen te bezorgen. Trouwe lezers van onze jaarverslagen weten dat dit niet altijd eenvoudig is. Er is immers geen arbeidsovereenkomst. We stellen echter vast dat we er voor heel wat dossiers in slagen voldoende elementen aan te reiken

om het arbeidsongeval alsnog te laten erkennen door de verzekeringsmaatschappij.

Zo is er het verhaal van Rachid. Hij werkte samen met zijn collega's aan de renovatie van een huis in Brussel. Hij gleed uit bij het afdalen van een trap en kwam ongelukkig ten val op een aantal ijzeren lamellen die op de trappen lagen. Ze veroorzaakten een diepe snijwonde in zijn rechterarm. De werkgever had een arbeidsongevallenverzekering maar weigerde aangifte te doen. Rachid sprak erover met zijn werkgever. In dat gesprek erkende hij dat het om een arbeidsongeval ging, maar hij bleef bij zijn standpunt om het niet aan te geven en iets te zullen 'regelen' voor Rachid. De werkgever was er zich echter niet van bewust dat Rachid het hele gesprek had gefilmd. Deze opname werd bezorgd aan de verzekeringsmaatschappij als bewijs. Die

besliste het arbeidsongeval te erkennen ondanks de ontkenning van de werkgever. Alle medische kosten worden vergoed en Rachid ontvangt een tussenkomst voor de gehele periode van arbeidsongeschiktheid op basis van het minimumloon van de sector. Het letsel is nog niet voldoende geheeld om de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid vast te stellen.

In meerdere dossiers zijn we er op basis van foto's, video's en geluidsopnames in geslaagd de arbeidsongevallenverzekering te overtuigen om het arbeidsongeval te erkennen. Het duurt gemiddeld 6 à 8 maanden vooraleer de verzekering beslist tussen te komen.

Naast het erkennen van het arbeidsongeval spelen nog andere elementen een rol om de hoogte van de vergoedingen te bepalen. Werkten ze vol- of deeltijds? Hebben ze attesten van arbeidsongeschiktheid van de artsen? Op welk loon hebben ze recht?

We geven daarom een aantal voorbeelden wat fout kan lopen:

Arbeidsongeschiktheidsattest

Veel werknemers zonder wettig verblijf die slachtoffer werden van een arbeidsongeval krijgen geen attest van arbeidsongeschiktheid mee van de arts. Als ze dit attest niet kunnen voorleggen aan de verzekeringsmaatschappij, zal ze weigeren om op te treden tijdens deze periode. Dat overkwam Eduardo:

Eduardo was net beginnen werken in een slagerij in Brussel. Hij hield de zaak open voor de werkgever en deed er alle werk. Op de eerste werkdag ging het al fout. Bij het versnijden van een stuk vlees sneed Eduardo in zijn duim. Hij werd geopereerd en zijn duim werd deels afgezet. Eduardo kon enkel beroep doen op dringende medische hulp voor het betalen van de medische kosten. Gezien hij geen opvangnetwerk had in Brussel trok hij voor zijn herstel en voor onderdak naar Nederland om bij zijn zoon te verblijven. Zolang het arbeidsongeval niet erkend is en hij zonder inkomen is, is reizen tussen Nederland en België niet zo eenvoudig voor hem. Op het ogenblik dat zijn arbeidsongeschiktheidsattest ten einde liep op 31 juli 2015, ging hij naar een arts in Nederland om een verlenging te be-

komen. Het Nederlandse systeem werkt echter helemaal anders en een dergelijk attest bestaat daar niet. De controlearts van de verzekering nodigde Eduardo uit voor een onderzoek hij achtte hem in staat om het werk te hervatten. Toen hij bij de chirurg langs moest die hem had geopereerd voor een opvolgoperatie in België, kreeg Eduardo wel het juiste attest. Dit zorgde ervoor dat de controlearts hem wel arbeidsgeschikt achtte van 1 augustus 2015 tot zijn tweede operatie, terwijl de behandelende de arts hem de hele periode arbeidsgeschikt verklaarde. De arbeidsongevallenverzekering wil dus niet tussenkomen voor de periode van 1 augustus 2015 tot de datum van de nieuwe operatie die gepland is voor begin 2016. Om deze periode toch 'gedekt te krijgen' zullen we naar de rechtbank moeten stappen.

Voltijdse of deeltijdse tewerkstelling?

Het verhaal van Fatima is een jammerlijk voorbeeld van hoe de discussie over de tewerkstellingsgraad, de rechten beperkt.

Fatima werkte in een slagerij als poetsvrouw. Ze werd ook gevraagd alle machines van de slagerij te poetsen. Jammer genoeg liep het fout bij het poetsen van de gehaktmachine. Haar hand raakte klem. Om haar uit haar pijnlijke en hachelijke situatie te redden moest de brandweer er bijgehaald worden. Het was voor de werkgever onmogelijk de tewerkstelling te ontkennen. De verzekeringsmaatschappij erkende het arbeidsongeval. De werkgever verklaarde echter dat de vrouw maar een paar uur voor hem werkte. De verzekeringsmaatschappij wil dan ook niet tussenkomen voor een voltijdse tewerkstelling, wat de eigenlijke situatie was. Voor de rest van het loon moet gepleit worden bij de rechtbank. Het dossier wordt opgevolgd door de FGTB.

Welk werk werd uitgevoerd en welk loon hangt daar mee samen?

Het verhaal van Ahmed verduidelijkt hoe procedures kunnen blijven aanslepen omdat de verzekeringsmaatschappij zo weinig mogelijk wil betalen.

Ahmed werkte in een Brussels taxibedrijf als mecanicien. Bij het herstellen van een auto in juli

2008 ging het fout. Zijn tenen raakten geklemd en waren gebroken. Na de nodige medische zorgen was het voor hem al vlug duidelijk dat hij een hele tijd niet zou kunnen werken. Hij kwam langs bij OR.C.A. De verzekeringsmaatschappij weigerde tussen te komen en we moesten ons tot de rechter wenden. In mei 2010 viel een eerste vonnis die het arbeidsongeval niet erkende omdat de arbeidsrelatie volgens de rechter niet kon worden aangetoond. Ahmed ging in beroep en in maart 2013 velde het arbeidshof haar arrest. Ze erkende het ongeval als een arbeidsongeval en verplichtte de verzekeringsmaatschappij tussen te komen. Ahmed heeft echter nog niks ontvangen van de verzekeringsmaatschappij. Ze beweert dat Ahmed niet als mecanicien werkte en dus geen recht heeft op het loon van een mecanicien maar op een lager loon. Hopelijk brengt de rechter ook hier in uitsluitel in 2016.

Een zoveelste erkend arbeidsongeval met een werknemer die nog steeds moet wachten op een uitbetaling.

Arbeid valt niet onder de arbeidsongevalverzekering

Niet elk arbeidsongeval wordt erkend door de arbeidsongevallenverzekering. Zo was dat ook bij Igor:

Igor werkte voor een werkgever in het Brusselse. Hij deed klusjes in het huis van de werkgever. Op 23 september 2011 moest Igor een plank verzaagen en verwondde zich daarbij aan zijn vingers. In een ziekenhuis werden de nodige medische ingrepen gedaan. De werkgever reageerde zeer atypisch en gaf het arbeidsongeval correct aan bij zijn arbeidsongevallenverzekering. Jammer genoeg is dit niet de normale reflex van de werkgevers van werknemers zonder wettig verblijf. Bij de controle door de verzekeringsmaatschappij werd de werknemer ondervraagd in het Frans. Igor spreekt amper Frans en kon heel moeilijk zijn hele verhaal doen. Nadat de inspecteur zijn verslag had overgemaakt aan de verzekeringsmaatschappij, weigert deze tussen te komen. Volgens de verzekering gaat het niet over een arbeidsongeval zoals omschreven in het 'verzekeringscontract huishoudpersoneel' dat door de werkgever was afgesloten. We meldden dus het arbeidsongeval bij het FAO, aangezien het

arbeidsongeval niet wordt gedekt door de arbeidsongevallenverzekering. Het FAO stelt een onderzoek in en komt tot de conclusie dat het arbeidsongeval weldegelijk onder de arbeidsongevallenverzekering van de werkgever valt. Deze beslissing werd ons gecommuniceerd in augustus 2012 bijna één jaar na het ongeval. De enige mogelijkheid die overbleef voor Igor was om beide partijen voor de rechter te brengen en de rechter te laten beslissen wie de verantwoordelijkheid had om het arbeidsongeval te vergoeden.

OR.C.A. probeerde contact op te nemen met Igor, maar kon hem niet meer bereiken. Hij had asiel aangevraagd en was opgevangen in het Klein Kasteeltje. Na contact bleek dat hij beroep had gedaan op 'vrijwillige terugkeer'. Hij had geen contactgegevens nagelaten bij zijn begeleiders. Na heel wat zoekwerk bleek Igor via Caritas International terug te zijn gekeerd naar Oekraïne. Zij waren nog steeds in contact met hem. Via hen konden we Igor contacteren en gaf hij ons de toestemming om zijn dossier verder op te volgen. We vonden een advocaat die dit dossier wilde opvolgen. In november 2015, ruim 4 jaar na de feiten, velde de rechter een vonnis in eerste aanleg en oordeelde dat het weldegelijk de arbeidsongevallenverzekering van de werkgever is die moet tussenkomen.

Dus hoewel we hier een werkgever met arbeidsongevallenverzekering en aangifte hebben, kwamen we toch terecht in een ellenlange procedure.

Percentage blijvende arbeidsongeschiktheid en bijhorende vergoeding

Het voorbeeld voor dit dossier gaat helemaal terug tot het eerste jaar dat OR.C.A. bestond.

Victor werkte op begin 2005 op een bouwwerf en viel tijdens het werken van de stelling. De werkgever bracht hem niet naar het ziekenhuis, maar dumpte Victor langs de kant van de weg. Na tussenkomst van OR.C.A. werd aangifte gedaan bij het FAO. De burgerlijke procedure voor het erkennen van het arbeidsongeval moest echter wachten tot er een strafrechtelijke uitspraak was. Na dit vonnis wou de verzekeringsmaatschappij niet tussenkomen omdat de werknemer

niet voor de door hen verzekerde werkgever zou gewerkt hebben. Na een vonnis in eerste aanleg in februari 2012 werd het arbeidsongeval door de rechter erkend en toegewezen aan de verzekeringsmaatschappij. Sinds dit vonnis is er een nieuwe discussie ontstaan wat de graad van arbeidsongeschiktheid is van de werknemer en wat de arbeidsongevallenverzekering zou moeten vergoeden. De werknemer is sinds het arbeidsongeval rolstoelgebruiker. Hopelijk valt in 2016, 11 jaar na de feiten, een eindbeslissing van de rechter over de precieze tussenkomst moet zijn van de arbeidsongevallenverzekering.

Opnieuw een voorbeeld van een vonnis die het arbeidsongeval erkend maar waar blijvende discussies ervoor zorgen dat de werknemer niet kan genieten van zijn rechten.

Hoe kunnen werknemers de vergoedingen ontvangen?

We keren nog eens terug naar het eerste dossier, Rachid wiens arbeidsongeval werd erkend door de arbeidsongevallenverzekering en die uitbetaald zou worden. Dat kan echter enkel via een bankoverschrijving. Rachid wil een bankrekening openen, wat wettelijk mogelijk is ook al is hij zonder wettig verblijf. Als Rachid zich echter aanmeldt bij een bankkantoor

worden allerlei hindernissen opgeworpen. 'Het identiteitsdocument is niet in het Nederlands of Frans.' 'Er is geen Belgisch identiteitsdocument.' 'Er is geen document met een verblijfadres.' ... Rachid slaagt er niet in een bankrekening te openen. Hij laat de vergoedingen dan maar storten op het rekeningnummer van zijn broer die wel een rekening en een wettig verblijf heeft. Hopelijk blijft hun relatie optimaal en zorgt dit in de toekomst niet voor bijkomende problemen. Een bewijs dat de wetgeving op minimale bankdiensten niet naar behoren werkt voor de meest kwetsbaren.

Conclusie

Deze vijf voorbeelden geven aan dat na het erkennen van een arbeidsongeval het verhaal niet altijd is afgerond en dat de getroffen werknemers niet ten volle van hun rechten kunnen genieten. Het einde van de ene juridische procedure betekent gewoon de inleiding van een nieuwe. Het jarenlang opvolgen van een dossier is vaak zwaar voor iemand die zonder wettig verblijf is en in een constante overlevingsmodus zit. Niet zelden verliezen we het contact met de werknemer, wat er dan weer voor zorgt dat hij nooit beroep kan doen op zijn rechten.

C. Fonds voor arbeidsongevallen

Als de werkgever geen arbeidsongevallenverzekering heeft, kan je als werknemer aankloppen bij het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO). Het FAO zal echter eerst het onderzoek afwachten van de Sociale Inspectie, die moet nagaan of er een arbeidsrelatie was tussen werkgever en werknemer. Als dit onderzoek positief is zal het FAO onderzoeken of het ongeval voldoet aan de criteria om als arbeidsongeval erkend te worden. In de praktijk van werknemers zonder wettig verblijf stellen we vast dat het moeilijk is voor deze elementen bewijzen aan te leveren. Vaak worden deze dossiers voor de rechtbank beslecht. Het FAO heeft een rechterlijke beslissing nodig om de uitkering die ze uitbetaalt aan het slachtoffer, terug te vorderen van de werkgever.

Impact statuut werkgever

Als de werkgever geen arbeidsongevallenverzekering heeft, kan het statuut van de werkgever de zaak ook compliceren. Het kan gaan over een (éénmans)bedrijf of om een werkgever die zelf helemaal informeel onderneemt en dus niet eens het statuut van een zelfstandige heeft. Dit zorgt ervoor dat de werkgever niet gekend is bij de RSZ. Hij heeft immers geen enkele werknemer officieel in dienst.

Als de werkgever een informele ondernemer is dan moet de werknemer niet alleen bewijzen dat hij voor deze werkgever werkte, maar ook dat deze in de praktijk als werkgever optrad. Dit onderzoek wordt in de eerste plaats gevoerd door de Sociale Inspectie. We stellen in een aantal Antwerpse dossiers vast, dat het

slachtoffer plots werd beschouwd als 'dader'. De SI benoemde de tewerkstelling immers als 'sluikwerk'. Met sluiwerk wordt bedoeld: dat uit de daden en acties van de persoon blijkt dat hij geen werknemer is maar een zelfstandige. Wie een zelfstandigenstatuut heeft, kan geen beroep doen op het FAO. We haalden dit element al aan in het OR.C.A. jaarverslag 2013.

In februari 2007 valt Leandro, aan het werk op een bouwwerf, 5 verdiepingen naar beneden van een stelling. Hij krijgt de nodige zorgen en na contact met OR.C.A. wordt de procedure opgestart om het arbeidsongeval te laten erkennen. De vraag is wie de werkgever is, want niemand van het aannemersbedrijf had Leandro in dienst genomen. De persoon die Leandro zelf aanduidde als zijn werkgever, blijkt geen ondernemingsnummer te hebben ook al doet hij opdrachten in onderaanneming. De Sociale Inspectie en het FAO stellen een onderzoek in. Met hun bevindingen trekt de arbeidsauditeur naar de rechtbank. Leandro laat zich vertegenwoordigen. In ieder geval is al duidelijk dat beide werkgevers die in het vizier komen geen arbeidsongevallenverzekering hebben. Het FAO wordt echter niet betrokken in de zaak. Op 14 december velde de arbeidsrechtbank een vonnis. De hele keten van onderaannemingen wordt blootgelegd. De nadruk van het vonnis ligt op het niet respecteren van de sociale verplichtingen van de werkgevers.

De nodige boetes worden uitgesproken. Uit het vonnis blijkt dat één van de onderaannemers wordt aangeduid als de werkgever. Deze heeft geen arbeidsongevallenverzekering, waardoor de werknemer moet aankloppen bij het FAO. Het FAO is geen betrokken partij maar wordt in het vonnis wel aangeduid als de organisatie die het arbeidsongeval moet vergoeden. Als Leandro zich meldt bij het FAO gaat het mis. Gezien de werknemer niet is ingeschreven bij de RSZ, kan er niet worden uitbetaald. Als de RSZ hierop wordt aangesproken meldt die dat ze een procedure hebben lopen tegen de werkgever en dat niks geregeld kan worden voordat deze procedure is afgerond. Bij nader inzien blijkt het echter om een dossier te gaan van één van de andere werkgevers in de keten van onderaannemingen. De RSZ blijft weigeren Leandro in te schrijven. De aangeduide werkgever is ondertussen met de noorderzon verdwenen. Het innen van sociale bijdragen is niet meer mogelijk, omdat het verjaard is. Het FAO kan dus niet uitbetalen.

Het statuut van de werkgever heeft impact op de bewijslast, maar ook op de uitvoering van het vonnis. Het FAO wil dat de werknemer op z'n minst één dag wordt ingeschreven bij de RSZ. Zolang dit niet gebeurt komt het Fonds voor Arbeidsongevallen niet tussen. OR.C.A. zal in 2016 met het FAO overleg plegen om een oplossing te vinden in deze problematiek.

D. Werknemer aan zijn lot overlaten na arbeidsongeval, leidt naar mensenhandel

In een dossier in Waals-Brabant kreeg de opvolging van een arbeidsongeval een onverwachte wending.

Zoals vele Brazilianen zonder wettig verblijf, werkte Joao in maart 2013 in een manege. Hij kreeg onderdak van de werkgeefster op de manege. Tijdens het verzorgen van één van de paarden gebeurt een arbeidsongeval waarbij een paard het been van Joao verbrijzelt. De werkgeefster is kwaad en belt geen ziekenwagen wegens te duur. Twee collega's van Joao brengen hem met hun wagen naar het ziekenhuis. Eenmaal uit het ziekenhuis ontslagen, kreeg Joao ook de boodschap dat hij onmiddellijk zijn kamer op

de manege moest leegmaken. Hij zou ook niet betaald worden voor het reeds geleverde werk. Gelukkig kon Joao tijdelijk bij kennissen in Brussel verblijven.

Toen Joao bij OR.C.A. langskwam volgden we de gewone procedure via het FAO en de SI. Het was een aangename verrassing toen de arbeidsauditeur dit dossier verder wou onderzoeken in het kader van mensenhandel. We hebben vaker dossiers waarvan we vermoeden dat het om mensenhandel gaat, maar die worden niet altijd op deze wijze opgevolgd. Een van de erkende centra mensenhandel nam het dossier van OR.C.A. over. In mei 2015 deed de rechter uitspraak en

kwam tot het besluit dat de verschillende elementen aanduiden dat het over mensenhandel ging. De werknemer kreeg onderdak van de werkgever, kreeg geen loon uitbetaald, weigerde een ziekenwagen te bellen, zette de werknemer op straat en nam geen enkele verantwoordelijkheid op om een oplossing te vinden voor de ziekenhuiskosten. Het feit dat ze de werknemer 'dumpte' of dat ze zo snel mogelijk van hem wilde verlost zijn, zorgde ervoor dat de rechter vonnistte dat het ging over economische uitbuiting in strijd met de menselijke waardigheid.

Het is duidelijk dat deze opvolging van een klacht binnen de procedure mensenhandel vele voordelen heeft. De werknemer kan rekenen op opvang door een centrum mensenhandel, krijgt een verblijfsdocument, kan beroep doen op een tussenkomst van het OCMW, wordt begeleid door een advocaat en sociaal assistenten. Zij die niet onder de procedure mensen-

handel hun klachtbehandeling afwachten, kunnen daar niet op rekenen. In het beste geval staat het OCMW in voor de wettelijke verplichte betaling van de kosten van de dringende medische hulp. Maar voor onderdak of voeding is de betrokkene afhankelijk van de goodwill van derden.

Het nadeel van deze procedure is dat het om een strafzaak gaat. Hoewel de rechter hier impliciet het arbeidsongeval heeft erkend, heeft hij niet de bevoegdheid om dit expliciet te doen. Deze werkgever was een informele werkgever zonder arbeidsongevalverzekering. De vraag stelt zich nu of de werknemer nog een nieuwe procedure moet starten om de tussenkomst van het FAO af te dwingen. Of kan men op basis van het gevelde vonnis toch al een tussenkomst van het FAO ontvangen? OR.C.A. gaat dat in 2016 uitzoeken.

E. Impact van de verblijfswetgeving tijdens procedures tegen een arbeidsongeval

Overleven tijdens de procedure

Zoals u uit bijna alle voorgaande voorbeelden kan afleiden, is de procedure om een arbeidsongeval erkend te krijgen zeer lang. Het dossier van begin 2005 kent eind 2015 nog steeds geen eind beslissing. Het sleept dus al langer dan 10 jaar aan; de werknemer verkreeg een verblijf al was dit niet gelinkt met het arbeidsongevallen. In de huidige context verkrijgen de meeste werknemers geen verblijf. Wat de impact hiervan is willen we even duiden met een aantal dossiers.

Redouane werkte op een werf en was aan de slag met een slijpschijf. Deze ketste af op iets in de muur en kwam in zijn hals terecht. Hij strompelde naar buiten en werd naar het ziekenhuis gebracht. De werkgever blijkt een privé persoon te zijn zonder arbeidsongevallenverzekering. OR.C.A. zet de nodige stappen en in 2015 velt de rechter een vonnis dat het arbeidsongeval erkent. De tegenpartij gaat echter in beroep. Hopelijk hebben we een eindbeslissing in 2016. We halen dit voorbeeld echter aan voor een ander aspect. Door het feit dat de hals van de werknemer was geraakt, is zijn medische situatie zeer schrijnend. Hij kan nooit meer vast voedsel eten, hij

heeft zeer vaak last van longontstekingen, als hij zich verslikt kan dit grote gevolgen hebben, een aantal zenuwenbannen zijn geraakt waardoor hij blijvend last heeft van pijn, ... Na het ongeval verbleef hij drie weken in het ziekenhuis en toen hij het ziekenhuis moest verlaten, kon hij nergens terecht. Hij kwam op straat te staan met een rugzak bloedverdunners en zonder slaappleaats. Zijn kennissen durfden hem geen onderdak te geven omdat ze bang waren dat hij 's morgens niet meer wakker zou worden. Hij sliep dan maar op straat. Na contact met OR.C.A. konden we hem doorverwijzen naar welzijnsorganisaties die hem de nodige hulp boden. Dit verliep niet vlekkeloos maar zorgde op zijn minst voor onderdak voor de betrokken werknemer.

Vorige dossiers hebben al aangetoond dat de aanwezigheid van de persoon in België gedurende op zijn minst een deel van de procedure noodzakelijk is om de nodige bewijs elementen te kunnen aandragen. Als dit echter onmogelijk wordt, bestaat de kans dat we het contact of de persoon verliezen nog voor de procedure ten einde is. Zoals onderstaand dossier pijnlijk duidelijk maakt.

Abdelmajid werkte in een afvalverwerkend bedrijf toen in mei 2011 een collega over een stuk afval reed. Het stuk afval kwam tegen de slaap van Abdelmajid terecht. Hij viel onmiddellijk neer in coma. Zijn collega's willen de ziekenwagen bellen maar de werkgever verbood dit. Ze leggen hem in de auto van de werkgever. De werkgever stopt echter niet bij het ziekenhuis maar rijdt naar de studio waar de werknemer verblijft en legt hem daar in zijn bed. De werknemer ontwaakt spontaan uit zijn coma maar niemand

weet hoeveel dagen na het arbeidsongeval. De man komt in contact met OR.C.A. en we starten de procedure. De werknemer heeft sinds het ongeval psychische problemen. Hoewel hij af en toe wordt opgenomen, is de opvolging alles behalve ideaal. Begin 2014 krijgen we het bericht dat Abdelmajid uit het leven is gestapt. We proberen de zaak verder te zetten om de werkgever veroordeeld te krijgen, maar dit blijkt bijzonder moeilijk. Tot nu is de werkgever niet veroordeeld.

OR.C.A. is van mening dat werknemers die slachtoffer worden van een ernstig arbeidsongeval tijdelijk of gedurende de hele procedure voor de correctionele rechtbank of voor de arbeidsrechtbank een verblijfsstatuut moeten krijgen. Dit statuut moet hen de mogelijkheid geven om te overleven in België en beroep te doen op de maatschappelijke dienstverlening van het OCMW. Als het ongeval erkend wordt, moet het OCMW nagaan of ze haar tussenkomst kan terugvorderen van de arbeidsongevallenverzekering.

Toegang tot België na terugkeer naar land van herkomst in het kader van arbeidsongeval

Enkele pagina's terug haalden we het voorbeeld van Victor aan. Hij had beroep gedaan op vrijwillige terugkeer nadat zijn asielpprocedure onsuccesvol bleek. Op het einde van 2015 werd zijn arbeidsongeval echter erkend en moet de verzekering tussenkomen. Hij kan een aantal van zijn vingers niet meer gebruiken; hierdoor is hij blijvend arbeidsongeschikt. De arbeidsongevallenverzekering verwacht dat Victor langskomt bij de controlearts om deze controle te ondergaan.

De advocaat van Victor had op ons aandringen gevraagd dat in het vonnis zou worden opgenomen dat de arbeidsongevallenverzekering de reiskosten zou vergoeden wat de rechter ook heeft weerhouden. Een ander probleem is dat Victor toestemming moet krijgen van Dienst Vreemdelingenzaken om naar België te komen aangezien hij eerder een bevel kreeg om het grondgebied te verlaten. Als Victor niet komt opdagen, kan de verzekeringsmaatschappij immers claimen dat ze de nodige vaststellingen niet kon laten doen door een controlearts en dat ze dus niet kan tussenkomen.

F. Plannen van OR.C.A. in het kader van arbeidsongevallen

OR.C.A. zal in 2016 een aantal voorstellen uitwerken om de problemen die we in deze laatste pagina's aankaarten op te lossen. We zullen deze voorstellen voorleggen aan het Fonds voor Arbeidsongevallen, Dienst Vreemdelingenzaken en de betrokken kabinetten en politici.

De doelstelling moet zijn dat werknemers zonder wettig verblijf in een menswaardige situatie hun arbeidsrechten kunnen afdwingen. Als het arbeidsongeval erkend is moeten deze werknemers ook ten volle kunnen genieten van de afgedwongen rechten.

3. EEN AU-PAIR AGENTSCHAP GARANDEERT GEEN ZORGELOZE PLAATSING

OR.C.A. heeft geconstateerd dat au-pair agentschappen vaak onjuiste of onvolledige informatie geven aan au pairs. In België kan iedereen een agentschap openen. Er is geen officiële vergunning vereist. Daarom bestaat er geen garantie dat au pairs die gebruik maken van een agentschap, in een goed gastgezin zullen belanden of dat ze er assistentie zullen van krijgen in geval van een geschil met het gastgezin. Als winstgevend bedrijven, kiezen ze immers vaak de kant van hun klant (gastgezinnen) wanneer er problemen ontstaan.

Het invullen van de nodige documenten en de administratie voor het bekomen van een visum en een arbeidskaart is in het algemeen heel eenvoudig: de informatie en de formulieren zijn gemakkelijk te vinden op de officiële websites van de verschillende gewesten. Het garanderen van een correcte screening- en matchingproces zou dus de belangrijkste bestaansredenen van een au pair agentschap moeten zijn.

De agentschappen vragen natuurlijk een gepast bedrag voor deze "professionele" matching. Via onze klanten vernemen wij echter dat deze agentschappen in de praktijk één-persoonsbedrijven zijn en dat de matching niet professioneel gebeurt. Een Zuid-Amerikaanse au pair die een klacht heeft ingediend tegen haar gastmoeder vertelde: "Mijn gastmoeder is ook de bazin van een agentschap. Ze vertelde aan au pairs en de gastgezinnen dat ze een lang matchingproces volgde voor beide partijen. In de praktijk deed ze niets. Als zij een potentiële klant had, nam zij gewoon de naam van een meisje uit een lijst of zocht zij iemand via de Facebook au pair-groepen, er was geen screening, ze nam gewoon de gegevens van de eerste meisje dat ze vond en bracht haar in contact met het gezin in kwestie. Geen wonder dat ik zelf als haar au pair veel problemen heb gehad met haar".

Privécontracten en Gedragscode

Via onze helpdesk, hebben we een kopie gekregen van een privécontract en een gedragscode die één van onze klanten moest tekenen. Zij vertelde ons dat zij een officieel contract in het Nederlands had getekend maar dat ze geen vertaalde kopie heeft gekregen. In plaats daarvan kreeg zij een contract met een gedragscode als bijlage die opgesteld werden door het Belgische au pair agentschap die haar had begeleid.

Dit contract komt niet overeen met het modelcontract dat de gemeente ter beschikking stelt: de voorwaarden zijn anders en er worden alleen de "plichten" van de au pair vermeld maar er is geen vermelding in verband met de voorwaarden waaraan het gastgezin moet voldoen. Er staat bijvoorbeeld: dat de au pair bewust is dat de plaatsing een hoge graad van flexibiliteit vereist, dat alles wat de vrije tijd betreft op voorhand moet afgesproken worden met het gastgezin, bij geschillen met het gastgezin bemiddelt het agentschap, als de au pair wil veranderen van gezin, moet dit gebeuren via het betrokken agentschap, ze mag zelf geen ander gastgezin zoeken, als de au pair wil vertrekken is ze verplicht om een (onbepaalde) opzeggingstermijn te respecteren, als de au pair de voorwaarden van dit contract niet naleeft of "verantwoordelijk" is voor de geschillen met het gezin, wordt ze uit het au pair programma gezet zonder vergoeding.

Samen met dit contract, kreeg de au pair een zeer gedetailleerd takenblad van 7 bladzijden en de huisregels van het gezin. De taken en het aantal werkuren die in deze documenten vermeld werden, liggen ver boven de wettelijke grenzen van een au pair plaatsing.

OR.C.A. peilt voor het afschaffen van het au pair statuut. Het systeem is niet langer een uitwisselingsproject maar een verborgen arbeidsmigratiekanaal. Als men een antwoord wil geven op de vraag die er kennelijk is naar de diensten die van au pairs worden gevraagd dan moet men er het gepaste kanaal voor creëren. Een volwaardig arbeidsmigratiekanaal waarop huishoudpersoneel en hun werkgevers beroep op kunnen doen. OR.C.A. Werkte hiervoor een voorstel uit dat u kunt terug vinden op onze website of in het OR.C.A. jaarverslag 2014. Culturele uitwisseling van jongeren kan opgevangen worden door het jeugdwerk waar er nu al een ruim aanbod is voor dit soort uitwisseling.

4. ADVOCATUUR IN BELGIË EEN HULP VOOR WERKNEMERS ZONDER WETTIG VERBLIJF?

Als je je arbeidsrechten wil afdwingen voor de rechtbank, moet je beroep kunnen doen op een advocaat. Advocaten zijn echter duur en voor iemand zonder wettig verblijf onbetaalbaar. Gelukkig voorziet de wetgeving in het pro Deo systeem voor mensen die niet over voldoende middelen beschikken. Om van dit systeem gebruik te maken moet je bewijzen dat je werkelijk niet over deze middelen beschikt. Er zijn hier een aantal uitzonderingen op, zo moeten mensen zonder wettig verblijf die beroep willen doen op een advocaat voor hun verblijfsprocedure, dit bewijs niet leveren. Als ze echter in het kader van een andere procedure beroep willen doen op een advocaat moeten ze dit bewijs wel leveren.

Dit leidt natuurlijk tot de nodige problemen. Iemand zonder wettig verblijf kan geen bewijs van gezinsamenstelling bekomen bij de gemeente. Ze zijn er immers niet ingeschreven. Een attest van het OCMW dat ze geen steun ontvangen als ze niet gekend zijn bij dit OCMW, wordt niet uitgereikt. Net deze twee documenten worden van hen verwacht. Als ze dringende medische hulp ontvangen van een OCMW, dan is daar in principe een sociaal onderzoek aan vooraf gegaan.

Deze medische kaart zou dus als bewijs kunnen dienen dat men niet over de nodige middelen beschikt. Niet iedereen zonder wettig verblijf heeft echter deze kaart en niet ieder OCMW werkt met een systeem van medische kaarten die een tijd geldig zijn. Een aantal werkt met een attest per doktersbezoek. Het is ook de vraag of we mensen die op het moment geen nood hebben aan medische hulp naar het OCMW moeten sturen om een sociaal onderzoek in te stellen om het resultaat hiervan te kunnen voorleggen aan de Bureau Juridische bijstand (BJB) dat oordeelt over de toekenning van een pro Deo advocaat.

OR.C.A. werkte meestal op een andere manier. Op het moment dat het nuttig was om een advocaat te betrekken in het dossier, gingen we op zoek naar een advocaat met de vraag of die het dossier wilde opvolgen. Als dat het geval was onderneemt hij de nodige stappen om erkend te worden als pro Deo advocaat door het BJB. Jammer genoeg is het moeilijk om advocaten te vinden die dit soort dossiers wil opvolgen. De advocatenkantoren die wel dit soort dossier opvolgen, willen we natuurlijk niet overladen. Om die reden organiseerde OR.C.A. in augustus 2012 een mailing

naar alle advocaten (zowel Nederlands- als Franstaligen) die op de site advocaat.be in Brussel gevestigd waren en aangaven dat ze een specialisatie hadden in arbeidsrechten. Op deze zeer uitgebreide mailing kregen we drie reacties. Twee advocaten erkenden de nood en moedigden ons aan om het werk zeker verder te zetten. Ze vonden zichzelf echter te oud om dit engagement nog op zich te nemen. Een derde advocate wou dit soort dossier opvolgen. De afgelopen jaren deed ze dit ook met succes en we willen haar daarvoor ook danken. Jammer genoeg zegde de advocatuur vaarwel om zich in te zetten in het onderwijs.

We zijn dus vaak gedwongen om de persoon naar het BJB te sturen en te begeleiden in hun aanvraag voor een pro Deo advocaat. In het verleden slaagden we er in om een advocaat te bekomen. Jammer genoeg blijkt dit geen sleutel tot succes:

Manoel werkte voor een werkgever in de bouw. De werkgever had hem vanuit Portugal laten overkomen om voor hem te werken. Hij zou hier als gedetacheerde werken maar de nodige papieren werden nooit in orde gebracht. Hij was dus zonder wettig verblijf aan het werken. Eenmaal de werken waren afgewerkt, wou de werkgever hem niet betalen. Hij had echter best veel bewijzen: foto's, video's, geluidsfragmenten, ... We trokken met zijn dossier naar de inspectiedienst TSW die een onderzoek instelde. De werkgever kon niet overtuigd worden om het loon te betalen maar er waren ruim voldoende elementen om het door te sturen naar het arbeidsauditoraat. Dit besliste echter om het dossier zonder gevolg te klasseren. Nadat we inzage kregen in het dossier van het arbeidsauditoraat, merken we dat in dit dossier toch heel wat elementen zitten en willen we de zaak verder zetten. We leggen het dossier voor aan bevriende advocaten en een vakbond. Beiden vinden het een interessant dossier maar kunnen het zelf niet opvolgen.

Dus overtuigen we de werknemer om een pro Deo advocaat aan te vragen wat hij ook doet. Nadat we het BJB eindelijk hebben kunnen overtuigen dat meneer niet over voldoende middelen beschikt, wordt een pro Deo advocaat aangewezen. Zijn specialisaties zijn Fiscaal recht en vermogens- en successieplanning. Hij is dus he-

lemaal niet bedreven in arbeidsrecht. O.R.C.A. neemt contact op met hem. De man blijkt gedreven en wil het dossier in handen nemen. Hij heeft wel aan dat hij steun zal moeten vragen aan zijn collega's gezien het niet zijn specialisatie is. Zes maanden na zijn aanstelling in dit dossier en na het dossier bestudeerd te hebben, neemt de advocaat opnieuw contact op met ons. Hij moet bekennen dat de zaak zijn petje te boven groeit en stelt voor om het dossier door te geven. We respecteren zijn beslissing. Het is immers altijd goed om te erkennen als je iets niet aan kunt en het door te geven aan iemand die beter gekwalificeerd is. We keren terug naar het BJB met de vraag naar een nieuwe advocaat ditmaal gespecialiseerd in de materie. We stoten echter op een muur. En slagen er niet in om een nieuwe advocaat te bekomen. De werknemer deed ondertussen beroep op vrijwillige terugkeer en verblijft opnieuw in Brazilië. De BJB vraagt bewijzen dat hij geen inkomen heeft in Brazilië maar de documenten die in België van toepassing zijn bestaan natuurlijk niet in Brazilië. Hij levert alle mogelijke documenten aan die hij kan bekomen in Brazilië. Die zijn natuurlijk in het Portugees en de BJB vraagt dan om ze te laten vertalen door een beëdigd vertaler. Als de werknemer de middelen zou hebben om ze te laten vertalen door een beëdigde vertaler, zou hij geen beroep moeten doen op een pro Deo advocaat. We hopen in 2016 een advocaat toegewezen te krijgen die het dossier kan opvolgen. Ondertussen komt de verjaring van het dossier steeds dichterbij.

Uit deze casus blijkt dat het aanduiden van een advocaat niet steeds correct gebeurt. Ook de procedure stelt soms onrealistische eisen aan een werknemer zonder wettig verblijf en zonder inkomen. In een aantal dossiers stellen we vast dat de advocaten plots geld vragen terwijl ze als pro Deo advocaat zijn aangeduid. In een ander dossier van een arbeidsongeval merken we dan weer dat een advocaat het dossier laat aanslepen. Na de advocaat hierover te hebben aangesproken, duidt ze dat we nog tijd hebben want het arbeidsongeval verjaart maar over drie jaar. Dat een hele boel bewijselementen ondertussen verloren zijn en de werknemer die een blijvende arbeidsongeschiktheid heeft opgelopen die hele periode moet overleven zonder enige bijstand, lijkt voor haar geen probleem.

Jammer genoeg werkt het systeem dus niet altijd. Zonder een goede advocaat, kan men zijn arbeidsrechten niet afdwingen. De arbeidsrechten blijken mooi in theorie. Om ze af te dwingen blijkt de advocatuur of de toegang ertoe eerder een drempel dan een deel van de oplossing.

We willen hier dan ook hulde brengen aan de advocaten die de dossiers wel behandelen en correct opvolgen. Ze doen dit vaak pro Deo en soms zelfs pro Bono. We hopen dat ze inspirerend kunnen werken voor hun collega's. In de zogenaamde potpourri wetten die deze regering uitwerkt om justitie te hervormen, wordt ook het pro Deo systeem aangepast. Of dit een stap vooruit is, zal moeten blijken in 2016. Wij houden ons hart vast.

5. EVOLUTIE VAN DE THEMA'S AANGEKAART IN HET JAARVERSLAG 2014?

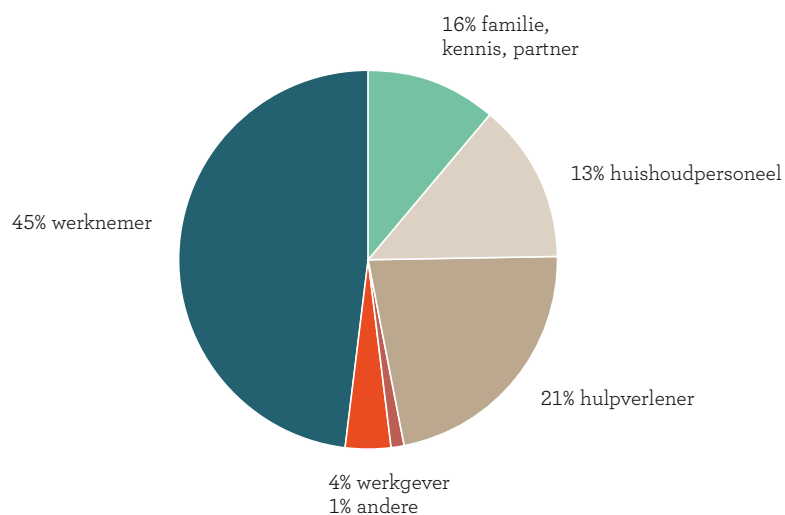
In het jaarverslag van 2014 stonden we uitgebreid stil bij alle problemen die we ontmoeten bij het teruggeven van achterstallig loon en de seriële uitbuiting. Er is weinig veranderd in de situatie sinds het jaarverslag van 2014. OR.C.A. ging zoals u kan lezen onder het hoofdstuk "OR.C.A. zet in op beleidswerk" wel in overleg met heel wat partners en de betrokken kabinetten. We hopen dat deze contacten in 2016 resulteren in een Taskforce binnen Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) waar alle betrokken arbeidsinspecties

elkaar ontmoeten. Hopelijk zal deze taskforce er voor zorgen dat het thema van arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf anders wordt aangepakt zodat we meer positieve resultaten kunnen voorleggen als werknemers zonder wettig verblijf hun arbeidsrechten willen afdwingen. De nieuwe aanpak voor controles op de werkvloer die we vermelden in het OR.C.A. jaarverslag 2014 zal in de loop van 2016 worden geëvalueerd.

HET VEILIG OR.C.A. LOKET

Dit jaar kreeg het veilig OR.C.A. loket **335 hulpvragen**, een lichte stijging in vergelijking met vorig jaar. Als we de cijfers vergelijken met vorige jaren, zien we dat 2012 een absoluut top jaar was met 401 hulpvragen. Aangezien OR.C.A. een kleine organisatie is, was het onmogelijk om blijvend een kwalitatieve werking uit te bouwen met slechts twee beroepskrachten en een dergelijke groot aantal hulpvragen. Daarom werden in de loop van 2012 permanentie-uren ingesteld. Dit leidde de afgelopen jaren tot een daling van het aantal hulpvragen. Als de ingezette stijging van dit jaar wordt verder gezet, komt de kwalitatieve werking van het loket opnieuw in het gedrang.

Grafiek 1: Identiteit van de vraagsteller

Deze grafiek behoort tot de meest stabiele van onze jaarverslagen. De meeste hulpvragen komen van de werknemers en het huishoudpersoneel zelf. Zoals eerder zijn de hulpverleners de tweede groep, gevolgd door familie of vrienden van de betrokken werknemer. Ook een beperkt aantal werkgevers zoekt contact. Zij

vragen vooral hoe ze een werknemer uit een derde land legaal in dienst kunnen nemen. Onder de groep anderen noteren we dit jaar vakbondsmedewerkers, advocaten en inspecteurs van arbeidsinspectiediensten.

Grafiek 2: Herkomst van de werknemer

Noord-Afrika	108
Midden en Zuid-Amerika	77
Azië	61
Nieuwe EU-lidstaten	44
Belg en EU-15	32
Sub-Sahara Afrika	29
Europa niet EU en Turkije	20
Midden-Oosten	15
Noord-Amerika	2
Totaal	388

De werknemers en huishoudpersoneel waren in 2015 afkomstig uit 72 verschillende landen. Nooit eerder bereikte OR.C.A. een zo diverse groep. Al het vijfde jaar op rij vormen de werknemers uit Noord-Afrika de grootste groep. Binnen die groep zijn Marokkaanse onderdanen met 74 hulpvragers de absolute koploper, gevolgd door Tunesië (14), Algerije (13) en Egypte (7).

Onderdanen uit de Filipijnen zijn met 52 hulpvragers de tweede nationale groep. De meesten contacteerden ons in het kader van hun tewerkstelling als huishoudpersoneel of au pair. Ondanks dit grote aantal, komt Azië pas op de derde plaats. Midden- en Zuid-Amerika zijn immers sterker vertegenwoordigd. De Peruanen (13) hebben de Brazilianen voorbij gestoken voor wat betreft het aantal vragen. Waar Brazilië een aantal jaren altijd de tweede grootste gemeenschap was en enkele jaren zelfs de grootste gemeenschap die OR.C.A. contacteerde, merken we dat ze nu op de negende plaats terechtkomt. Dit is deels te verklaren omdat OR.C.A. ooit in het kader van een project nauw samenwerkte met een Braziliaanse organisatie. Dit effect lijkt nu uit te doven.

Jammer genoeg moeten we uw aandacht ook vestigen op onderdanen uit EU-lidstaten. We worden blijvend geconfronteerd met Roemenen (22) en Bulgaren (14) die geblokkeerd zitten in het systeem van schijnzelfstandigheid. Een andere groep die steeds meer opduikt in onze statistieken zijn jongeren van EU-lidstaten die in België aan de slag zijn als au pair. De uitbuiting waarmee ze geconfronteerd worden blijkt dezelfde te zijn als niet EU-burgers.

Grafiek 3: Leeftijd werknemers

De leeftijdsgegevens zijn die van 176 hulpvragers. Van 250 mensen hebben we deze gegevens niet. Vaak gaat het om hulpvragers die het veilig OR.C.A. loket via mail of telefoon contacteerden. In vergelijking met 2013 en 2014 stellen we vast dat de groep tussen 26 jaar en 35 jaar zeer sterk is toegenomen en nu veruit de grootste groep is. Het is de groep die normaliter bezig is met het starten van een gezinsleven. Er is dus een verjonging van de doelgroep. Vorige jaren was de groep 36-45

immers altijd de grootste groep. Voor beide groepen geldt dat ze ook zouden moeten kunnen investeren in de opbouw van hun pensioenrechten. Door de informele arbeid is dit niet mogelijk. De groep 18 tot 25 jarigen is verhoudingsgewijs ook gestegen, wellicht omdat meer jongeren met een au pair statuut ons contacteerden.

Grafiek 4: Aankomst jaar in België

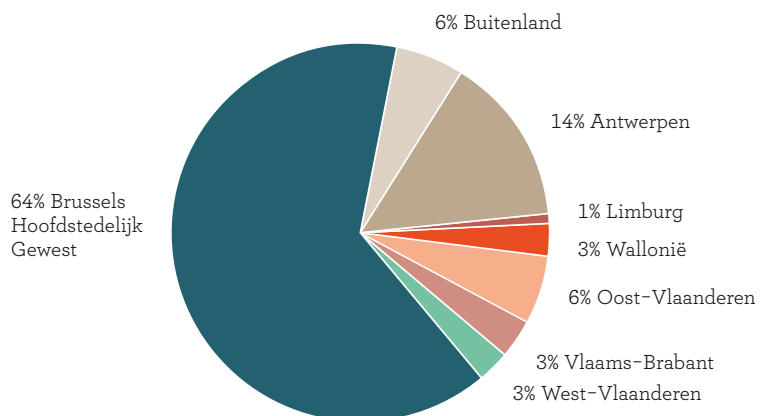

OR.C.A. werd nog niet geconfronteerd met de grote groep asielzoekers van 2015. Velen doorlopen nog de asielprocedure en hebben geen acute nood aan een basisinkomen uit informele arbeid. OR.C.A. gaat ervan uit dat van de 40% asielzoekers die geen erkenning krijgen en degene onder hen die toch beslissen om toch in België te blijven, vanaf eind 2016 zal zien opduiken bij de hulpvragers.

Ook in 2015 zijn de meeste hulpvragers recent in België aangekomen. Migranten met aankomst tussen 1990 en 2007 konden beroep doen op eerdere regularisatiecampagnes. Dit kan verklaren waarom deze groep klein blijft in onze statistieken. Mogelijk zijn er die migreerden naar een ander land. Enkel zijn verhuisd naar

Duitsland. Anderen zijn of gedwongen of vrijwillig teruggekeerd naar hun land van herkomst. Verschillende hulpvragers waren al in een andere EU-lidstaat gevestigd voor hun aankomst in België. De grootste groep mensen die ons contacteert blijkt rond 2011 in België te zijn aangekomen. Staatssecretarissen De Block en Francken nemen het begrip "aanzuigefect" vaak in de mond om hulpverlening naar of regularisatie van werknemers zonder wettig verblijf als nefast te omschrijven. Uit onze beperkte cijfers blijkt dat dit niet het geval is. Mensen blijven hoe dan ook naar België migreren. Als er geen legale migratiekanalen zijn, dan doen ze dat clandestien.

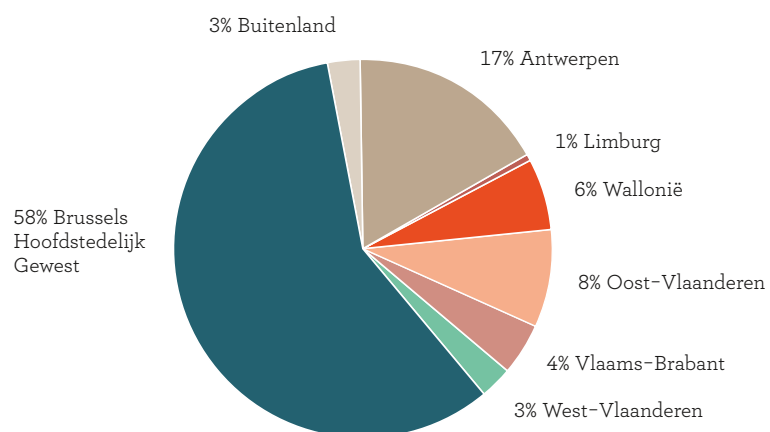
Grafiek 5: Verblijfplaats van de werknemer

De meest hulpvragers komen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit is te wijten aan het feit dat het OR.C.A. secretariaat gevestigd is in Brussel. De provincie Antwerpen staat prominent op de tweede plaats, gevolgd door Oost-Vlaanderen. Niet toevallig de twee provincies met de 2de en 3de grootste stad van België. Deze cijfers zijn ongeveer dezelfde als vorige jaren. De grootste verschuiving is de daling van het aantal hulpvragen vanuit Wallonië. Dit is deels te verklaren door het feit dat OR.C.A. weinig inzet in vorming en com-

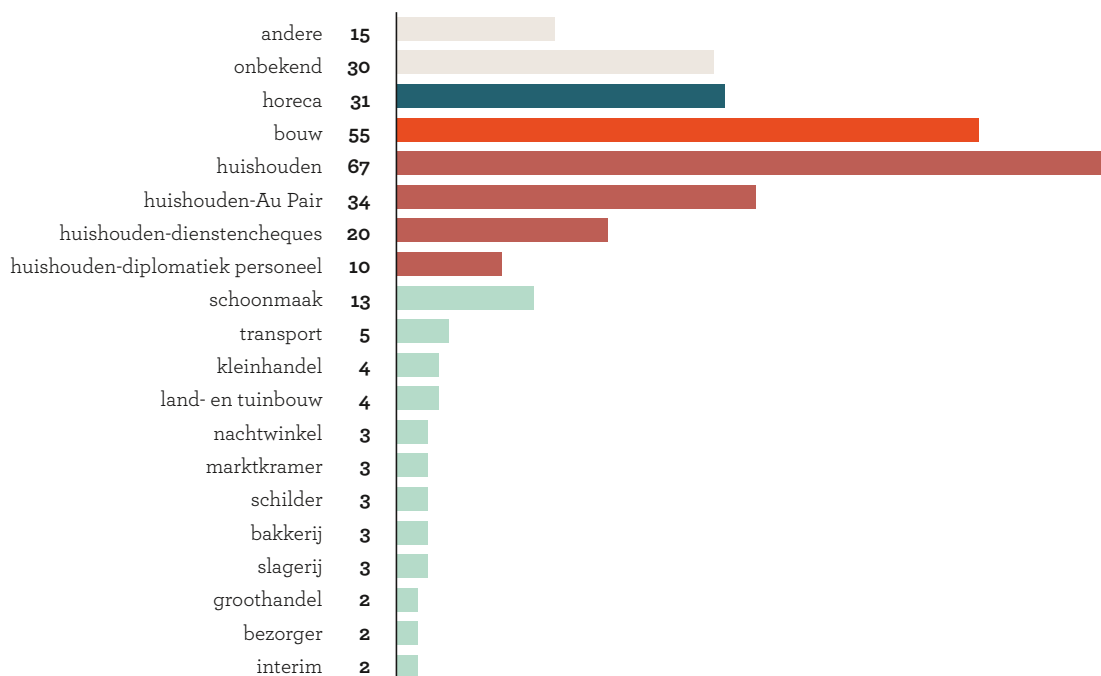
municatie naar hulpverleners in Wallonië. Daarnaast zijn er minder organisaties in Wallonië die mensen kunnen doorverwijzen. Hulpvragers uit het buitenland contacteren ons met de vraag hoe ze legaal in België kunnen komen werken. Een andere groep betreft werknemers die in België gewerkt hebben, maar hier niet meer verblijven. Ze proberen via het veilig OR.C.A. loket te achterhalen of ze nog iets kunnen bekomen van hun vroegere werkgever.

Grafiek 6: Plaats van tewerkstelling van de werknemer

Zoals ieder jaar merken we dat het aantal hulpvragers met woonplaats in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest groter is dan het aantal dat er werkt. Een deel van deze werknemers zonder wettig verblijf gaat werken in Wallonië, Antwerpen en Oost-Vlaanderen. De informele arbeidsmarkt is zeker niet alleen een 'Brussels' verhaal.

Grafiek 7: Sector van tewerkstelling

De top vier blijft huishoudpersoneel, bouw, horeca en schoonmaak. We splitsten de verschillende statuten van huishoudpersoneel voor u op in de categorieën huishouden, au pair, dienstencheques en diplomatiek. Als je deze vier categorieën samen neemt, komen we op 131 werknemers actief in de sector van het huishoudwerk.

In de categorie 'andere' vinden we dit jaar onder meer volgende sectoren of beroepen terug: artiest, garage, lman, koerier, lasser, magazijn, manege, metaal, onderwijs, sociaal werk, verwerking tweedehandskledij, ...

Ondanks alle acties die de overheid onderneemt om het zwartwerk in de bouw en de horeca af te remmen, zien wij in onze cijfers allesbehalve een daling, integendeel. We kijken samen met u uit of de nieuwe maatregelen een zichtbaar effect zullen hebben op onze cijfers van 2016.

Grafiek 8: Thema van de hulpvraag

Loon diefstal	78
Mogelijkheid om legaal te werken	58
Andere	43
Problemen in een legale arbeidssituatie	25
Algemene vraag naar rechten	24
Problemen met regularisatie	18
Problemen bij schijnzelfstandigheid	18
Arbeidsongeval	17
Onduidelijke vraag	10
Vraag naar werk	10
Vragen in verband met zelfstandig werk	6
Controles door politie en inspectie	5
Mensenhandel	3
Wit werk zonder papieren	3
Sociale zekerheidsrechten	3
administratieve problemen met werkvergunning	1

Deze tabel biedt geen verrassingen. Loondiefstal en de vraag of men op een legale manier kan werken, blijven de twee belangrijkste thema's. Twee opvallende stijgers, "Problemen in een legale arbeidssituatie" en "Algemene vraag naar rechten", hebben vooral betrekking op de groep au pairs. Hoewel hun verblijf perfect in orde is, zijn ze niet op de hoogte van de voorwaarden van hun statuut inzake het 'licht huishoudelijk werk' dat ze mogen doen.

We moeten jammer genoeg opnieuw wijzen op de verpletterende verantwoordelijkheid van de Belgische overheid bij het thema "Problemen met regularisatie 2009". Zoals in voorgaande jaarverslagen al veelvuldig werd aangehaald, was het criterium 2.8.B van de regularisatiecampagne (2009) – ondanks onze waarschuwingen – zeer slecht uitgewerkt. Zes jaar na de

regularisatiecampagne worden we nog steeds geconfronteerd met werknemers die slachtoffer werden van het systeem. De federale overheid wil haar verantwoordelijkheid niet nemen en weigert met oplossingen te komen.

In de media worden schijnzelfstandigen vaak afgeschilderd als mensen die het systeem misbruiken. Er wordt echter niet stilgestaan bij het feit dat deze werknemers vaak in dit statuut geduwd worden door hun werkgevers. Soms onbewust, maar altijd met veel loze beloften. Na een tijdje worden ze dan geconfronteerd met de problemen van dit statuut. Ook hier zou de overheid een belangrijke rol kunnen spelen in het beperken van de toegang tot dit "statuut" zodat de betrokkenen geen slachtoffer kunnen worden van dit uitbuitingssysteem.

Grafiek 9: Behandeling van de hulpvraag

Informatie bezorgd	163
Doorverwezen	52
In behandeling	50
Klant niet meer bereikbaar	41
Klant stopt het dossier	12
Mensenhandel	1
Klachtneerlegging	1
Bemiddeling/opvolging	1
Bemiddelen vakbond	1

De opvolging van de hulpvragen is gelijkaardig aan vorige jaren. OR.C.A. informeert de hulpvrager over zijn rechten en mogelijkheden. Voor vragen die niet met onze corebusiness te maken hebben, verwijzen we door naar andere organisaties. Van de dossiers die in 2015 werden geopend zijn er 50 dossiers die nog worden opgevolgd. Samen met de 85 dossiers van voorgaande jaren, behandelen we op dit ogenblik 135 dossiers. Een aantal van deze dossiers al sinds 2005.

Meerdere dossiers worden afgesloten omdat het contact met de werknemer verloren gaat. Dit is vooral te wijten aan de precaire situatie waarin onze klanten moeten overleven en de zeer lange duur van de rechterlijke procedures.

HUISHOUDPERSONEEL

1. CONTINUÏTEIT VAN HET PROJECT OR.C.A. WORK

Het project OR.C.A. WORK bestaat al 6 jaar. In het kader van dit project worden op zondag verschillende activiteiten georganiseerd om de doelgroep bewust te maken van hun arbeidsrechten en hen de instrumenten aan te reiken om deze rechten af te dwingen. De doelgroep bestaat vooral uit Filipijnse en Latijns-Amerikaanse migranten (meestal vrouwen) maar er zijn ook

andere nationaliteiten. Ze werken allemaal in de huishoudelijke sector via verschillende arbeidsstatuten: dienstboden (met of zonder wettig verblijf), dienstcheques, diplomatiek huishoudpersoneel of au pairs. De activiteiten die OR.C.A. WORK organiseert zijn vooral taallessen, informatieve sessies in verband met arbeidsrechten en sociaal-culturele activiteiten.

A. Empowerment via Poetry

Om het zesde jaar "activiteiten van het project OR.C.A. WORK" goed te starten, organiseerden wij in januari een gedichtenworkshop in samenwerking met Mark Nowak, een bekroonde Amerikaanse dichter en activist die gedurende de laatste 15 jaar empowermentworkshops heeft gegeven aan huishoudelijke werkers, verenigingen en vakbonden in de Verenigde Staten, Engeland en Zuid-Afrika.

Naast het aanleren van schrijftechnieken, was de workshop ook bedoeld om de groep een creatief kanaal aan te bieden opdat ze hun gevoelens en ervaringen gemakkelijker kunnen verwerken. In de praktijk bleek de workshop ideaal te zijn voor de deelnemers om

hun gevoelens zoals frustratie en depressie door hun arbeidssituatie op een meer optimistische en constructieve manier uit te drukken.

De deelnemers hebben hun gedichten in hun eigen taal geschreven (Engels en Spaans) en tot onze verrassing, beschikte de groep over heel sterke poëtische vaardigheden. De kwaliteit van de stukken was zo hoog dat de organisatoren van de conferenties European Development Days 2015 ons heeft gevraagd om de gedichten te gebruiken in de verschillende communicatiekanalen van het evenement:

*'Have you heard about the alarm clock,
that early in the morning wakes you up
and while preparing for your daily tasks,
it reminds you that life is about to start.
Every time I use the vacuum for cleaning,
I imagine myself dancing and singing,
the sound of it is like music to my soul
and keeps me alive fighting a lot.
The smells of the spices that I use,
are like aromas that my spirit wake up
while reminding me the years of my youth'*

- Mary Joy

*'Mientras sacudo y sacudo,
mi vida despercudo.
A mis amores pienso y a los míos lloro,
a mi tierra extraño y a los amigos añoro.
Mientras sacudo y sacudo,
mi vida dudo y a mi soledad saludo,
mi alegría sudo y en mis sueños
a los míos ayudo.'*

- Mónica Aranda

*'Trabajar fuera de nuestro país
Trabajar fuera de nuestra casa
Lejos de quienes queremos
en condiciones que te duele el alma.
Nos llaman "esas", perdemos el nombre
Pero con la superación dentro del alma.
Y no nos rendiremos porque luchadoras domésticas,
somos antes que nada'*

- Adriana

B. OR.C.A. WORK The Game

OR.C.A. WORK heeft als hoofddoel de doelgroep bewust te maken van hun arbeidsrechten zodat ze die ook kunnen afdwingen. Daarom is het informeren over deze rechten een prioriteit. Het probleem is dat huishoudelijke sector in België wordt geregeld langs allerhande types statuten met verschillende arbeidsomstandigheden. Dat bemoeilijkt onze informatieopdracht.

Onze groep bestaat uit huishoudsters die onderverdeeld kunnen worden in minstens vier verschillende statuten. Het is heel belangrijk dat elke deelnemer de eigen situatie en rechten goed begrijpt en dat ze de onderlinge verschillen kennen. Om dat inzicht te vergroten heeft OR.C.A. een gezelschapsspel ontwikkeld.

OR.C.A. WORK The Game is een spel type 'Monopoly'. Het is ingedeeld in verschillende speelrondes. Elke ronde stelt één jaar werk voor. Om te kunnen beginnen, moet elke speler de dobbelsteen gooien om te bepalen met welk statuut hij/zij zal "werken" (dienstbode, dienstencheques, diplomatiek huishoudpersoneel of au

pair). De spelers beginnen bij het vakje "werkloosheid" en verplaatsen hun pionnen langs het bord na een worp met de dobbelsteen. Ieder vakje komt overeen met een maand en ze verdienen dus een maandloon na elk vakje. Hoe verder ze geraken, hoe meer loon ze dus verdienen. Het loon dat elke speler krijgt, hangt af van het statuut waarin ze aan het "werk" zijn.

Naast de 12 vakjes die de maanden voorstellen, zijn er ook speciale vakjes: verplaatsingskosten, inspectie, remittances, arbeidsongeval, ziekenhuis, ontslag ... Bij elk speciaal vakje, moet de speler een vraag antwoorden in verband met de arbeidsrechten van zijn/haar eigen arbeidsstatuut. Bij een correct antwoord krijgt de speler ofwel een vergoeding van de bank (werkgever) of hij/zij mag verder werken. Bij een fout antwoord, is hij/zij een bepaalde som kwijt, krijgt ontslag of moet naar het ziekenhuis en de eigen medische kosten betalen. Ze moeten dan een beurt overslaan. De winnaar is diegene die het hoogste loon ontvangt.

C. Franse lessen

In het voorjaar merkten wij op dat de aanwezigheid tijdens onze zondagse activiteiten gedaald was. Daarom deden we een enquête om de interesses te peilen. Uit de enquête bleek dat de meeste deelnemers de Franse lessen te repetitief vonden.

In overleg met de leerkrachten werd besloten vanaf oktober een vast studieprogramma te gebruiken voor de Franse lessen van beide niveaus (beginners en gevorderden). We bestelden lesboeken en planden 3 examens (een intaketest, een tussentijdse test en een eindtest). De testen zijn nuttig als een persoonlijk referentiepunt over de evolutie van de eigen taalkennis.

De Franse lessen worden begeleid door 3 leerkrachten: 1 voor gevorderden en twee voor beginners. De leerkrachten zijn verantwoordelijk voor het opstellen van het studieprogramma en het ontwikkelen van de testen. De drie leerkrachten spreken Frans als moedertaal en hebben een uitstekende kennis van Engels en Spaans.

D. Sociaal-culturele activiteiten

In het kader van ons project worden verschillende sociaal-culturele activiteiten georganiseerd zodat de deelnemers meer kunnen leren over de Belgische cultuur en over de landen van oorsprong van hun lesgenoten. Op deze manier worden de solidariteitsbanden en de vriendschapsrelaties versterkt.

Uitstappen georganiseerd in 2015:

- Bezoek aan het Muziekinstrumentenmuseum in Brussel
- Deelname aan het lentefeest van het Huis van Latijns-Amerika in Brussel

- Uitstap naar het Brusselse Irisfeest
- Deelname aan de festiviteiten van de Colombiaanse Nationale feestdag in Brussel
- Bekijken en bespreken van film "The Help"
- Afscheidsfeest voor de vrijwillige leerkrachten
- Jaarlijks kerstfeest

* In november werd een bezoek aan het Flanders Fieldmuseum in Ieper gepland maar door de stijging van de dreigingsniveau in Brussel, werd deze stap uitgesteld.

E. Informatieve sessies

Gedurende de eerste jaren van het project, werkten wij tegelijk met de groep in het Engels en in het Spaans. Gezien de groeiende aanwezigheid van nieuwe deelnemers, was deze formule niet langer haalbaar. Sinds 2015 werken wij in twee verschillende groepen. Op deze manier kunnen wij vlottere besprekingen voeren en wordt de groep actiever betrokken bij de discussies. Tijdens de sessies combineren wij het gebruik van infographics en gezelschapsspelletjes met meer gestructureerde presentaties.

We merken dat een aantal van de dames met wie we werken meer betrokken geraken in het sociale en politieke leven van België. Naast onze activiteiten participeren ze in andere sociale initiatieven. De groep geraakt ook steeds meer geïnteresseerd in de algemene werking van OR.C.A., niet alleen wat de zondagse activiteiten betreft maar ook rond beleid en het veilig OR.C.A. loket. Op vraag van de groep, organiseerden wij in dit jaar speciale infosessies rond de beleidsvoorstellen van OR.C.A. over arbeidsmigratie en de arbeidsrechten van mensen zonder papieren.

F. Outreaching acties

Onze samenwerking met de Filipijnse katholieke kerk in **Brussel** blijft nog altijd sterk. Na het vertrekken van de vorige voorganger, Raymund Gaspar, werd zijn functie overgenomen door Rowan Lopez als interim voorganger. Dankzij deze goede relaties, zijn wij weer regelmatig aanwezig geweest in de Sint-Remikerk in Molenbeek om ons project voor te stellen en brochures te verspreiden bij de aanwezigen.

In **Gent**, werken wij nog samen met de Filipijnse evangelische kerk "Jesus is Lord", begeleid door pastor Chris Flores. Naar aanleiding van de verhuizing van de kerk naar een nieuwe locatie, werden wij uitgenodigd om onze werking voor te stellen en algemene informatie in verband met de arbeidsrechten van het huishoudpersoneel te verspreiden.

De Filipijnse zelforganisatie Samahan is ook een belangrijke partner van OR.C.A. Sinds het begin van ons project voor het huishoudpersoneel hebben we samengewerkt rond veel initiatieven in Brussel en dit jaar zaten we samen met leden van Samahan in **Antwerpen** met het doel in 2016 een info-sessie of ontmoetingsmoment te organiseren voor de Filipijnse gemeenschap aldaar.

Wat de Latijns-Amerikaanse gemeenschap betreft, bleven we samenwerken met de Baptisten kerk "Iglesia Bautista de la Victoria". We zijn regelmatig op bezoek

geweest bij deze kerk in **Sint-Gillis** om te spreken met de gemeenschap, enkele vragen rond hun arbeidsrechten te beantwoorden en onze brochures te verspreiden.

In het najaar werd OR.C.A. uitgenodigd door de verantwoordelijken van de Spaanstalige katholieke gemeenschappen in Brussel om deel te nemen aan een vergadering met het doel onze samenwerking te versterken en de diensten van onze organisatie toegankelijker te maken voor Spaanstalige congregaties in de stad. Dit is heel belangrijk aangezien de Latinogemeenschap geen eenduidige groep is zoals de Filipijnse.

Net zoals de laatste jaren, was onze **Facebookpagina** OR.C.A. Work ook in 2015 van groot belang om onze doelgroep te bereiken. Wij tellen meer dan **600 vrienden** (klanten, deelnemers van ons project, leden van zelforganisaties en collega's van andere vzw's), bovendien, zitten wij in de Facebook-groepen van de verschillende gemeenschappen: Filipijnen, Colombia, Peru, Bolivia, enzovoort. Daar publiceren wij relevante informatie in verband met arbeidsrechten en informatie over ons project voor het huishoudpersoneel. Facebook is hét instrument dat onze klanten (huishoudsters en au pairs) verkiezen om ons te contacteren. In tegenstelling tot de telefoon, is Facebook drempelverlagend voor migranten wiens taalkennis heel beperkt is.

G. Aantal deelnemers OR.C.A. WORK

In 2015 heeft OR.C.A. WORK een totaal van **148 deelnemers** bereikt, waarvan 74 uit de Filipijnen en 60 uit

Latijns-Amerika. In vergelijking met andere jaren, is het verschil tussen deze twee groepen niet meer zo groot.

Deelnemers tussen 2012 - 2015 per nationaliteit

NATIONALITEIT	2012	2013	2014	2015
Filipijnen	53	92	121	74
Latijns-Amerika	92	27	14	60
Andere	121	8	14	14
Totaal	74	127	149	148

In het najaar is de aanwezigheid op zondag sterk gestegen tot een nooit gezien niveau: op bepaalde zondagen hebben wij groepen van 40 tot meer dan 50 deelnemers ontvangen. Deze toename is te danken aan de aanpassingen in de aanpak van de taallessen

en onze regelmatige aanwezigheid bij de verschillende Filipijnse en Latijns-Amerikaanse gemeenschappen. Daarom besloten wij onze outreaching acties voorlopig on hold te zetten.

Totaal deelnemers in 2015 per verblijf en arbeidsstatuut

Totaal HP zonder wettig verblijf	77
Dienstboden*	73
Andere (werkzoekende, andere sector)**	4
Totaal HP met wettig verblijf	65
Geregistreerde dienstboden	7
Dienstencheques werknemers	35
Diplomatiek HP	10
Au Pair	11
Andere (werkzoekende, andere sector)**	2
Onbekende (geen gegevens)***	6
Algemeen Totaal	148

* Dit zijn mensen die het werk doen zoals een dienstbode de meesten van hen zijn echter niet officieel erkend in dit statuut.

** Deze mensen zijn geen huishoudpersoneel. Ze worden één keer ontvangen en daarna doorverwezen naar andere diensten.

*** Mensen die maar een keer aanwezig zijn geweest en hun gegevens niet wilden doorgeven.

Deelnemers in 2015 per nationaliteit

Filipijnen	74
Latijns-Amerika	60
Spanje	7
Portugal	2
Albanië	1
China	1
Estland	1
Polen	1
Thailand	1
Totaal	148

H. Tijdslijn van de zondagse activiteiten in 2015

DATUM	SOORT ACTIVITEIT	DEELNEMERS
JANUARI		
11	Poetry Workshop	16
18	OR.C.A. WORK The Game	17
25	Franse lessen	18
FEBRUARI		
1	Franse lessen	14
8	Empowermentgesprek/OR.C.A. WORK The Game	13
15	Franse lessen	12
22	Uitstap MIM	16
MAART		
8	Franse lessen/Vrouwendag	17
15	Franse lessen/ 10 Geboden	16
22	Fête de Printemps Chorale Anaconda	9
29	Dokters van de Wereld	4

DATUM	SOORT ACTIVITEIT	DEELNEMERS
APRIL		
12	Franse lessen	10
19	Franse lessen	19
26	Franse lessen	15
MEI		
10	Irisfeest	13
17	Franse lessen/ Accompaner	12
31	Franse lessen/ Conventie 189	16
JUNI		
7	Franse lessen	14
14	Franse lessen in Brussel/ Ontmoetingsmoment in Gent	10
21	Franse lessen/ beleidsvoorstellen	10
28	Dokters van de Wereld	14
JULI		
5	Franse lessen	6
12	Ontmoeting met Staatssecretaris Bianca Debaets	16
26	Colombiaans feestje	5
AUGUSTUS		
16	Franse lessen	4
23	Franse lessen	4
30	Franse lessen	3
SEPTEMBER		
6	Franse lessen/bespreking met leerkrachten	4
13	Film "The Help"	10
20	Franse lessen herhaling	12
27	Franse lessen herhaling	17
OKTOBER		
4	Franse lessen/Test Niveau	31
11	Dokters van de Wereld/Test Niveau	39
18	Franse lessen	47
25	Franse lessen/ Bespreking bewijzen	53

DATUM	SOORT ACTIVITEIT	DEELNEMERS
NOVEMBER		
8	Franse lessen/ Bespreking bewijzen	50
15	Franse lessen/ Feestje vrijwilligers	50
22	Uitstap Ieper – geannuleerd (dreigingsniveau)	-
29	Dokters van de Wereld	10
DECEMBER		
6	Franse lessen	22
13	Franse lessen/Migrants Day	23
20	Kerstfeest	+/- 40
TOTAAL 44 ACTIVITEITEN		

2. AU PAIR

In 2013 begon OR.C.A. WORK de au pair jongeren actief te bereiken. Sindsdien vinden steeds meer au pairs de weg naar ons aanbod. Tot nu behandelden wij meer dan 70 dossiers. In 2015 hebben 11 au pairs regelmatig deelgenomen aan onze zondagse activiteiten. OR.C.A. is op dit ogenblik de enige neutrale organisatie in België die duidelijke informatie geeft aan au pairs over hun arbeidsrechten.

OR.C.A. informeert over de echte doelstelling van het au pair-system als cultureel uitwisselingsprogramma. Indien nodig assisteren wij bij het neerleggen en opvolgen van een officiële klacht bij de arbeidsinspectie.

A. Outreaching en informeren via infographics

Au pair jongeren, als doelgroep, zijn moeilijk te bereiken: zij komen van binnen en buiten Europa, ze wonen overal in België (soms in heel kleine dorpjes of in geïsoleerde gebieden). Ze worden -vooral bij de EU-burgers- nergens geregistreerd. De traditionele outreaching middelen zijn dus in deze weinig effectief.

Hen informeren over arbeidsrechten is moeilijk omdat er een algemene onwetendheid bestaat over dit statuut. Zelf beseffen de au pair jongeren nauwelijks dat ze geen werknemers kunnen zijn en dat het hoofddoel van een au pairstatuut het verruimen van hun taalkennis en het ontdekken van de Belgische cultuur is. Het is voor hen totaal onduidelijk wat het verschil is tussen een au pair en een nanny (of inwonende dienstbode). Bovendien krijgen zij vaak misleidende informatie van

de au pair agentschappen (zie fenomeen analyse). De families die misbruik maken van dit systeem, proberen de correcte informatie te verbergen.

Door de beperkte efficiëntie van de traditionele outreaching acties, besloten wij om deze doelgroep te bereiken via Facebook. Wij zijn lid geworden van de verschillende facebookgroepen voor au pairs in België en we publiceren regelmatig informatie rond hun rechten als au pair. Om de impact van onze gepubliceerde berichtjes en informatie te vergroten, begonnen wij in 2015 de informatie te verspreiden via infographics in het Engels en het Spaans. Dit had een heel gunstig effect. Infographics zijn visueel aantrekkelijk en worden gemakkelijk gedeeld via sociale media.

Are you Really an AU PAIR?

You are a EU-Citizen

You're Not a EU-Citizen

You and your host-family signed an au pair agreement

NO

YES

Your host-family pays you at least €450 every month by bank transfer (NOT in cash)

You work max. 4h/day and 20h/week. The rest of the week is ME-Time

You only help with light domestic tasks NOT ALL-ROUND!

The host family has paid an insurance to cover all your medical expenses & repatriation

You're registered in a language course and you have time enough to attend lessons

Your host-parents know that they can't leave you alone with the children while they leave for a weekend or for a longer trip

You are not really an au pair. Your host-family just call you that. They are treating you as if you were their employee. You should be earning the corresponding wage and not just pocket money.

You are truly an au pair. You're discovering the Belgian culture and learning a language. Your host-family understands that your stay is part of a cultural exchange program and that you are not their employee.

ORCA is an NGO in Belgium that provides orientation to au pairs and domestic workers. for more information visit www.orcasite.be

ORCA WORK

DEAR HOST-FAMILY

LEARN THE DIFFERENCE!

Au Pair

Domestic worker/Nanny

Is NOT your employee

This is a cultural exchange program. They are here to learn your language and culture, NOT to work for you.

4hrs/day
20hrs/week

This is the maximum period of time an au pair can help you at home. You can NEVER ask him/her to work more than this time.

€450

Pocket Money*

This is the minimum an au pair should receive per month. Regardless periods of inactivity.

Au pair model contract for both EU and non-EU Au pairs

Is NOT a work contract. It's an au pair agreement that all au pairs and host-families must sign and is subjected to the Belgian law.

Is an employee

They have the same labour rights as any other employee, including a minimum wage.

38hrs/week

This is the maximum hours of work.

€1501 OR €1545

* This is just the minimum. They can always pay more

Minimum Wage*

Depending of the kind of tasks that she/he performs and years of experience.

Work contract

as domestic worker or as nanny

This contract creates an employment relationship and is subjected to the Belgian law.

Myth Busted: Au pair is NOT a synonym for live-in maid or nanny

If you DON'T respect the conditions of the au pair agreement

You can be **PROSECUTED**

The au pair can file a **COMPLAINT** into the labour inspection (We will help with it)

The au pair will **ENJOY** the same labour rights as any other domestic worker

You'll have to pay the **MINIMUM WAGE** and not only pocket money

OR.C.A. is an NGO in Belgium that provides orientation to au pairs and domestic workers. For more information go to

www.orcasite.be

ORCA WORK

3. NETWERKING EN ONTMOETINGEN

A. Dokters van de Wereld

Sinds 2013, werkt OR.C.A. samen met Dokters van de Wereld in het project "Avec Elles". Dit project focust op kwetsbare vrouwen die een beperkte tot geen toegang hebben tot medische diensten door een gebrek aan middelen of onvoldoende kennis. Gedurende de eerste twee jaren van het project, heeft Dokters van de Wereld verschillende informatieve sessies georganiseerd voor de hele groep van OR.C.A. WORK over verschillende thema's: zwangerschap, contraceptie, vaccinatie, huishoudelijk geweld, enz.

In 2015, begon het project met een nieuwe fase: Peer education in gezondheid. Bij een eerste sessie voor de hele groep van OR.C.A. WORK, werd uitleg gegeven over het doel van de peer education. Aangezien dit aanbod bedoeld is voor kleinere groepen, hebben

wij gevraagd wie vrijwilliger zou zijn om peer educator te worden en de vorming sessies te volgen. Er zijn 4 Filipijnse en 7 Latijns-Amerikaanse dames die nu de vorming volgen.

De vormingssessies worden gegeven in twee aparte groepen in het Engels en in het Spaans. Er vonden 4 vormingssessies plaats in 2015. De reeks zal ook in 2016 doorgaan.

B. ACV en Buitenlandse vakbonden

In februari werd OR.C.A. uitgenodigd door de vakbond ACV om deel te nemen als spreker aan een studiedag rond de huishoudelijke sector in België, in het kader van het bezoek van een delegatie huishoudpersoneel van de Conservation, Hotel, Domestic and Allied Workers Union (CHODAWU) uit Tanzania en vertegenwoordigers van de Amerikaanse organisaties National Domestic Workers Alliance en Mujeres Unidas y Activas (MUA).

Tijdens deze studiedag kregen we de kans onze werking voor te stellen en over de problemen van de huishoud(st)ers aan te kaarten. Een ideale gelegenheid om onze relaties met buitenlandse partners te versterken. Na de studiedag hebben wij een interessant uitwisselingsmoment gehad met mevrouw Juana Flores, adjunct-director van Mujeres Unidas y Activas en met Andrea Mercado en Elly Kugler, campagne-directrice en federaal-beleidsdirectrice van de National Domestic Workers Alliance.

C. Asian Interparliamentary Caucus

In het kader van het eerste bezoek van de Asian Inter-Parliamentary Caucus on Labour Migration, organiseerde de International Catholic Migration Commission (ICMC) samen met de Friedrich-Ebert-Stiftung en Migrant Forum in Asia een ontmoetingsmoment tussen de Caucus en verschillende Brusselse organisaties.

De Caucus bestaat uit parlementsleden van India, Indonesië, Filipijnen, Pakistan, Cambodja, Nepal, Sri

Lanka en Singapore. Tijdens dit ontmoetingsmoment, vertelde OR.C.A. hoe de huishoudelijke sector wordt geregeld in België en lichten we de knelpunten toe van de verschillende arbeidsstatuten waarin deze sector is ingedeeld.

Onze collega's van PICUM (Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants) en Samahan (Filipijnse zelforganisatie) namen ook deel aan de discussie.

D. Ontmoetingsmoment met Staatssecretaris Bianca Debaets

OR.C.A. organiseerde in juni een ontmoetingsmoment tussen de deelnemers van het project OR.C.A. WORK en mevrouw Bianca Debaets (foto), Brussels Staatssecretaris voor Welzijn, Gezondheid en Gelijke kansenbeleid. Tijdens deze vergadering, maakte onze groep duidelijk dat ze als huishoudelijke werkers een belangrijke rol spelen in onze samenleving, niet alleen op economisch vlak maar ook sociaal en cultureel. Dankzij hen kunnen hun werkgevers in alle rust naar hun eigen werk, wetend dat hun woning proper en functioneel onderhouden wordt en dat hun kinderen goed verzorgd zijn. "Wij moeten gerespecteerd worden, toegang hebben tot de legale arbeidsmarkt. Iemand moet aan ons pensioen denken!"

Onze groep stelde ook specifieke vragen in verband met het implementeren van de Conventie 189 betreffende waardig werk voor het huishoudpersoneel van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

E. European Federation for Family Employment

In het voorjaar, werd OR.C.A. gecontacteerd door de European Federation for Family Employment (EFFE), een Europese koepelorganisatie die verschillende werkgeversorganisaties verenigt. Dit initiatief werd gelanceerd door de Fédération des Particuliers Employeurs de France (FEPEM) met als doel de huidige situatie van de huishoudelijke sector, familiale tewerkstelling en privézorg op de agenda van de Europese instellingen en beleidsmakers te zetten. Daarmee wil deze federatie het formaliseren van deze sectoren bereiken.

OR.C.A. werd - samen met andere Europese NGO's uitgenodigd - deel te nemen aan een informele vergadering met de federatie om onze werking rond het huishoudpersoneel in België toe te lichten en meer informatie rond de werking van de Federatie te bekomen. Na de kennismaking werd OR.C.A. uitgenodigd om volwaardig lid te worden. Wij zijn nu waarnemend lid.

F. Internationaal Seminarie rond de mensenrechten van het huishoudpersoneel in Bangkok

In het najaar, werd OR.C.A. uitgenodigd door het Hoog Commissariaat voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties (OHCHR) om deel te nemen aan het internationaal seminarie "Behind closed doors: Global seminar on the human rights of migrant domestic workers in an irregular situation". Het seminarie heeft plaatsgevonden in Bangkok, Thailand op 28 en 29 September.

Tijdens de tweedaagse seminarie, hebben de deelnemende organisaties gedebatteerd over de verschillende realiteiten waarmee het huishoudpersoneel geconfronteerd worden en over de uitdagingen die NGO's en vakbonden hebben om de arbeids- en mensenrechten van deze soort werknemers te garanderen. De deelnemers aan het seminarie hebben een document opgesteld met 10 key messages om de rechten van het huishoudpersoneel te promoten:

1. De mensenrechten van het huishoudpersoneel moeten gegarandeerd worden.
2. Het huishoudpersoneel zonder wettig verblijf kan onzichtbaar zijn maar hun rechten zijn echt.
3. Het migrant-huishoudpersoneel mag niet afhankelijk zijn van zijn werkgever.
4. Al het huishoudpersoneel is gerechtigd op waardig werk.
5. Het recht van het huishoudpersoneel op gezinsleven mag niet beperkt worden of verloren gaan.
6. De toegang tot medische hulp moet altijd gegarandeerd worden en niet alleen bij dringende gevallen.
7. De samenleving moet het huishoudelijk werk en het migrant-huishoudpersoneel volwaardig waarderen.
8. De toegang tot netwerken en de mogelijkheid om zich te verenigen zijn essentieel voor het huishoudpersoneel.
9. De leemten in de bescherming voor het migrant-huishoudpersoneel moeten gedicht worden.
10. De wetgeving en beleid rond huishoudpersoneel moet migrantgericht zijn en gebaseerd op mensenrechten.

G. OR.C.A. bekroond door de Latijns-Amerikaanse organisaties in België

Op 19 december, naar aanleiding van de Internationale dag van de migrant, kreeg OR.C.A. een prijs (foto) van de Latijns-Amerikaanse organisaties in België voor de bijdrage van onze werking rond huishoudpersoneel uit de Latino gemeenschappen. Dankzij het project OR.C.A. WORK -uniek in België-, heeft het migrant-huishoudpersoneel een vriendelijke en veilige plaats gevonden waar zij niet alleen informatie over hun arbeidsrechten krijgen maar ook taallessen kunnen

volgen. Daar leren ze nieuwe vrienden kennen waarmee zij over hun dagelijkse problemen kunnen praten.

Wij willen deze prijs opdragen aan de deelnemers van ons project: allemaal moedige vrouwen (en ook mannen) die uit hun land zijn vertrokken op zoek naar een betere toekomst voor zichzelf en hun families. Wij bedanken de organisaties voor deze erkenning.

H. Andere initiatieven

- Op 16 juni, de Internationale dag van het huishoudpersoneel, nam O.R.C.A. deel aan de discussietafel "Four years of the adoption of the ILO Convention for Domestic Workers" C189, georganiseerd door Friedrich-Ebert-Stiftung in Brussel. Vertegenwoordigers van de nationale vakbonden en andere NGO's en van de International Domestic Workers Federation waren aanwezig.
- Op 10 november namen we deel aan werkvergadering van de werkgroep "Rechten voor vrouwen" die de organisatie PICUM jaarlijks organiseert.
- In het najaar werden we gecontacteerd door ACV-Voeding en Diensten met de vraag om deel te nemen aan een interview (in Nederlands, Engels en Spaans) voor een nieuwe video in verband met het huishoudpersoneel.
- Op 20 november organiseerde Ella vzw een studiedag in het kader van haar 15e verjaardag. Wij werden uitgenodigd om de workshop "Gender, Zorg en Migratie" te begeleiden.
- In het najaar werd een lid van onze groep geïnterviewd door de International Catholic Migration Commission (ICMC) in het kader van een "debunking myths" campagne in verband met arbeidsmigratie.

4. DE BELGISCHE RATIFICATIE VAN DE CONVENTIE C189

Na een ratificatieproces dat in het najaar 2013 begon, werd de Belgische ratificatie van de Conventie C189 in 2015 afgerond. Op 10 juni overhandigde Kris Peeters, Federaal minister van werk, in het kader van de 104° sessie van de Internationale arbeidsconferentie in Genève, de ratificatie van de Conventie 189 betreffende waardig werk voor huispersoneel aan de Directeur-Generaal van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

Vanaf die dag heeft België een jaar tijd om effectieve maatregelen te nemen om een einde te maken aan de uitbuiting en het misbruik waarvan duizenden huishoudelijke werknemers, hoofdzakelijk (buitenlandse) vrouwen - ook in ons land - het slachtoffer zijn.

Om een correcte implementatie van de Conventie te garanderen, is OR.C.A. van mening dat een wetenschappelijk onderzoek moet uitgevoerd worden om de huidige realiteit van de huisarbeid in België in kaart te brengen. Op basis daarvan kunnen de nodige maatregelen worden getroffen aangaande de arbeidsomstandigheden, het welzijn op het werk, het creëren van een tewerkstellingssysteem dat helder is voor zowel werkgever als de werknemer, de oprichting van een infopunt en het verzekeren van de toegang van Sociale Inspectie tot de werkvloer.

OR.C.A. is ervan overtuigd dat - als deze kwesties niet geregeld worden - de Conventie dode letter blijft en de uitbuiting van dienstboden, diplomatiek huishoudpersoneel en huisbedienden zal voortduren.

5. EEN NIEUWE WEBSITE VOOR HET HUISHOUDPERSONEEL

In 2015 kreeg het onderdeel 'huishoudpersoneel' op onze website een grondige update. Dat was dringend nodig, aangezien de informatie over onze werking onvolledig was en de informatie rond de arbeidsrechten van het huishoudpersoneel gedateerd. Bovendien

ontbrak er specifieke informatie in verband met onze nieuwe doelgroep: de au pair jongeren. De nieuwe website is ondertussen beschikbaar in vier talen: Nederlands, Frans, Engels en Spaans.

The screenshot shows the OR.C.A. website interface. At the top, there is a navigation bar with links for 'Start', 'Over OR.C.A.', 'Je rechten info', 'Huishoudpersoneel', 'Au Pairs', 'Beleid', 'Contact', and 'Links'. The main content area is titled 'Huishoudpersoneel' and features a section 'Wat zijn jouw rechten?' with the text: 'Alle huishoud-st-ers die wonen en werken in België, hebben arbeidsrechten zoals alle andere werknemers. Zelfs als je geen wettig verblijf hebt...'. Below this, it states that there are 3 different worker statutes in Belgium and lists them: 'Dienstbode', 'Diplomatiek huishoudpersoneel', and 'Dienstcheques'. A red call-to-action button says 'Bent je een werknemer zonder wettig verblijf die werkt in de huishoudsector? Klik HIER'. Another section 'Wat kan OR.C.A. voor jou doen?' explains that since 2009, OR.C.A. has special attention for this group and offers support and orientation. It includes a 'Helpdesk' section and a phone number: 'Per telefoon: 02 204 06 34, GSM: 0494/ 18 82 40'. The left sidebar contains a list of links, social media icons for Facebook and Twitter, and logos for PICUM and 11.11.11.

A. informatie rond arbeidsrechten

Op de vernieuwde website staat informatie over de arbeidsvoorwaarden van de drie meest komende arbeidsstatuten voor het huishoudpersoneel:

- Dienstboden: Minimumloon, betaling in natura, werkkledij en gereedschap, vervoerkosten, maximale werktijd, verlof, enzovoort.
- Diplomatiek huishoudpersoneel: Naast de speciale regels met betrekking het modelcontract, de medische verzekering en de identiteitskaart, worden de contactgegevens van de Directie Protocol

en de inspectie diensten vermeld. Wat de specifieke arbeidsrechten betreft, worden ze doorverwezen naar de arbeidsvoorwaarden voor dienstboden.

- Dienstencheques werknemers: Algemene informatie rond het dienstencheque-systeem, de toegelaten- en verboden taken en het minimumloon.

B. Huishoudpersoneel zonder wettig verblijf

Er is een speciaal onderdeel voor huishoudelijke werknemers zonder wettig verblijf. We maken duidelijk dat ook zij arbeidsrechten hebben en benadrukken dat zij een minimumloon moeten krijgen. Een werknemer zonder wettig verblijf die als huishoud-st-er werkt,

heeft dezelfde arbeidsrechten als een dienstbode. Op deze pagina kunnen bezoekers onze publicatie “Werknemers zonder wettig verblijf: de rechtengids” gratis raadplegen.

C. Onze diensten en activiteiten

Websitebezoekers die meer informatie willen over arbeidsrechten van het huishoudpersoneel of problemen hebben met de werkgever, vinden de contactgegevens van ons veilig OR.C.A. loket. Bij problemen in het kader van een tewerkstelling via dienstencheques, worden ze doorverwezen naar de websites van de drie grootste Belgische vakbonden (ACV, ABVV en ACLVB).

Er is een webpagina over het project OR.C.A. WORK met uitleg over onze activiteiten.

Au pairs

Er is een webpagina met informatie over de rechten van de au pair jongeren en de voorwaarden waaraan de gastgezinnen moeten voldoen. Onder meer over: EU-au pairs, een klacht indienen bij de Sociale Inspectie, duur van een au pair-plaatsing, enzovoort.

D. Mini Website voor vrijwilligers

Aangezien OR.C.A. voortdurend nieuwe vrijwilligers zoekt, is er een speciale pagina voor het rekruteren van vrijwilligers voor het project OR.C.A. WORK. Op de website vindt men een algemene beschrijving van ons project en de rol van de vrijwilligers bij OR.C.A., het vrijwilligersprofiel, de taken van de vrijwilligers en enkele getuigenissen van de huidige vrijwilligers.

OR.C.A. INFORMEERT EN ONTWIKKELT HAAR NETWERK

1. OR.C.A. STUDIEDAG: “WAT MET WERKNEMERS ZONDER PAPIEREN IN ANTWERPEN?”

Voor onze jaarlijkse studiedag hebben we de formule aangepast en zijn we naar Antwerpen getrokken. Door te kiezen voor een provincie proberen we lokaal meer aandacht te krijgen voor de thematiek van werknemers zonder wettig verblijf. U kon eerder lezen dat veel werknemers zonder wettig verblijf die werken en/of wonen in de provincie Antwerpen ons contacteren.

Er namen 11 deelnemers op de studiedag, die nu meer de formule aannam van een werksessie met sleutelactoren in de regio. Het deelnemersveld was zeer de moeite en divers: hulpverleners, inspecteur, artsen, vakbondsmedewerkers, arbeidsauditeur, ...

De deelnemers kregen de onderstaande thema's aangeboden:

- Werknemers zonder wettig verblijf en arbeidsrechten: hoe werkt dat in de praktijk?
- Huishoudpersoneel zonder wettig verblijf
- Arbeidsrechten afdwingbaar maken?
- Een arbeidsongeval, wat nu?

Voor de meesten was de thematiek nieuw, wat zorgde voor een zeer interessante en vruchtbare uitwisseling. OR.C.A. wil verder inzetten met het aanbieden van provinciale studiedagen.

2. OR.C.A. DEBATTEN EN VORMINGEN

Ieder jaar wordt OR.C.A. gecontacteerd om deel te nemen aan debatten of om vormingen te verzorgen. We gaan hier graag op in. Zo was OR.C.A. in 2015 te gast op 13 vormingssessies.

- Vluchtelingenwerk Vlaanderen organiseerde op 20 januari 2015 voor hun begeleiders een studiedag rond het thema “werk en vrijwilligerswerk bij asielzoekers”. OR.C.A. werd gevraagd om te duiden wat er allemaal gebeurd op de informele arbeidsmarkt en hoe men in geval van misbruik toch zijn rechten kon afdwingen. Er waren 15 deelnemers.

- ORBIT Hasselt organiseerde op maandag 26 januari 2015 een infoavond met als thema “Arbeid is een grondrecht”. OR.C.A. bracht de arbeidsrechten en misbruiken op de informele arbeidsmarkt in kaart voor 11 deelnemers.

- La Coordination des collectifs des sans-papiers nodigde OR.C.A. uit om duiding te krijgen over het systeem van arbeidskaarten en de arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf. Op deze vorming van 1 februari 2015 waren 25 deelnemers aanwezig.

- Tumult vzw en hun jongeren kozen voor het werkingsjaar 2014-2015 het thema mensenhandel en economische uitbuiting. OR.C.A. animeerde voor hen op 13 februari 2015 een educatief rollenspel. Het leverde heel wat discussie op tussen de 12 deelnemers in de nabespreking.
- VIVES Hogeschool Kortrijk organiseert jaarlijks een internationale week voor haar studenten. Op 31 maart 2015 verzorgde OR.C.A. er twee workshops over 'Undocumented workers' voor 40 studenten.
- BON organiseert cursussen voor Roemeense en Bulgaarse nieuwkomers. Omdat men jaarlijks merkt dat deze groep vaak slachtoffer is van uitbuiting wordt OR.C.A. uitgenodigd om hen te informeren. Zo waren we op
 - 2 april 2015 bij hen te gast voor een groep van 15 deelnemers uit Roemenië
 - 7 mei 2015 voor een groep van 22 Bulgaren.
 - 25 juni opnieuw voor een groep Roemenen die bestond uit 18 deelnemers
 - 22 oktober 2015 aan een groep van 13 Roemeense inburgeraars.
- Het Agentschap integratie en inburgering organiseerde op 12 mei 2015 een inspiratiedag voor Brugfiguren Roma. OR.C.A. werd uitgenodigd om het aspect arbeidsrechten in de informele arbeidsmarkt toe te lichten.
- Vluchtelingenwerk Vlaanderen constateerde dat de medewerkers die gesloten centra bezoeken vaak werden geconfronteerd met vragen over arbeidsrechten. Daarom nodigen ze OR.C.A. uit op 22 mei 2015 om aan 18 hulpverleners de nodige informatie mee te geven.
- Raiz Mirim, een Braziliaanse zelforganisatie in Brussel nodigde OR.C.A. uit op 17 juni 2015 om duiding te geven over arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf. Er kwamen boeiende bedenkingen naar boven bij de 13 deelnemers.
- La Coordination des collectifs des sans-papiers nodigde OR.C.A. uit op 16 juli 2015 voor wat duiding over het verhaal over de arbeidskaarten in België en welke lessen er getrokken kunnen worden uit de regularisatie campagne van 2009. Het werd een ontvullend gesprek met een 40-tal deelnemers.
- ORBIT nodigde ons uit op 19 oktober 2015 voor een actualiteitsdebat in Brussel over het thema "migratie & ontwikkeling, n.a.v. het Global Forum on Migration and Development". Dit debat werd gevolgd door 18 deelnemers.
- De provincie West-Vlaanderen nodigde ons uit op hun "Speakers corner: 'De migratie - uitdaging voor de Europese Unie.'" van 20 oktober 2015. We namen deel aan het debat dat bijgewoond werd door een honderdtal deelnemers.
- Erasmus Hogeschool Brussel nodigde ons naar jaarlijkse gewoonte uit op hun debat van 3 november 2015. Het debat werd bijgewoond door een 60-tal studenten uit België en Nederland.

3. OR.C.A. IN OVERLEG MET ANDERE ORGANISATIES EN ALS PARTNER IN ONDERZOEK

Arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf zijn maar een deelaspect van een veel groter verhaal over mensenrechten of grondrechten van mensen zonder wettig verblijf. Het is dan ook belangrijk voor OR.C.A. om deel te nemen aan overleg en onderzoek over de thematiek. OR.C.A. wordt bevraagd door onderzoekers en studenten. De gesprekken met studenten worden niet in onderstaande lijst opgenomen.

- Op 9 januari 2015 kreeg OR.C.A. bezoek van de vertegenwoordigers van de zelforganisatie van de slachtoffers van de regularisatiecampagne 2009.
- OR.C.A. bleef in contact met haar partners in Franstalig België dankzij haar overleg met CIRÉ op 28 januari 2015 en 18 maart 2015.
- De boog mag niet altijd gespannen staan. OR.C.A. nam deel aan de Grote migratiequiz van ORBITvzw op 30 januari 2015. Een ideale gelegenheid om nieuwe contacten te leggen en andere te versterken in een ludiek kader.
- Het 'collectief van werknemers zonder wettig verblijf' organiseerde een overleg op 11 februari 2015 waar OR.C.A. werd uitgenodigd om haar visie te geven.
- Niel Howard, Research Fellow van de European University in Florence, voerde een onderzoek naar het beleid van de Europese Unie in verband met mensenhandel en economische uitbuiting. Hij wou weten wat dit in de praktijk betekent en kwam op 23 maart 2015 OR.C.A. bevragen.
- De organisatie KavlaOved die een grote expertise heeft in verband met het afdwingen van arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf in Israël, voerde een onderzoek over werknemers zonder wettig verblijf in de land- en tuinbouwsector. Ze gingen op bezoek bij internationale partners om te horen hoe de situatie is in hun landen. In België was dat bij OR.C.A. op 25 maart 2015.
- Fedasil vroeg het Instituut voor de Overheid van de KU Leuven om een onderzoek te doen rond de bekendheid en imago van vrijwillige terugkeer. Op 19 mei 2015 belden de onderzoekers aan bij OR.C.A.
- De Migratiecoalitie (een samenwerking van Minderhedenforum, Netwerk tegen armoede, ORBIT, Samenlevingsopbouw, Vluchtelingenwerk en 11.11.11.) organiseerde denkdagen op 5 juni 2015 en 29 oktober 2015. OR.C.A. nam deel aan het denkproces.
- 9 juni 2015 was de dag waarop het Hoger instituut voor Gezinswetenschappen van Odisee een reflectiemoment organiseerde over het thema "Stedelijk sociaal-agogisch werk met transmigranten". OR.C.A. was uitgenodigd.
- Het nieuwe Agentschap Integratie & Inburgering organiseerde op 16 juni 2015 in het kader van haar omgevingsanalyse een stakeholdersforum waarop OR.C.A. werd uitgenodigd.
- Bon participeerde aan een Europees onderzoek over het onthaal van EU-Burgers in Brussel. Ze bevroegen OR.C.A. op 28 juli 2015 over haar bevindingen.
- Myria het Federaal Migratiecentrum stelde haar nieuwe naam en jaarrapport voor op 3 september 2015. OR.C.A. nam deel aan de feestelijkheden.
- Focus on Labour Exploitation (FLEX) zette een studie op over de goede en minder goede praktijken van arbeidsinspecties in Europa. Op 11 september werd OR.C.A. gebeld om meer informatie te verstrekken over het Belgische systeem.
- Meeting vzw organiseerde en stuurgroep om input te krijgen over hun werking. OR.C.A. participeerde aan deze vergadering op 18 september 2015.

4. OR.C.A. EN DE VAKBONDEN

Als we spreken over arbeidsrechten, kunnen de vakbonden uiteraard niet ontbreken. OR.C.A. blijft dan ook in contact met de vakorganisaties in de drie regio's. In het OR.C.A. jaarverslag 2014 gingen we in op het project "Nieuwe mobiele werknemer in Vlaanderen" dat ABVV en ACV samen uitbouwden met de steun van ESF. Een project dat een boeiend eindrapport opleverde en dat een positieve nieuwe aanpak kon inluiden voor het omgaan met werknemers die vanuit een ander land terecht komen op onze Belgische arbeidsmarkt. Jammer genoeg werd het project niet verlengd door ESF, wat ervoor zorgde dat de mooie studie met veel goede ideeën en kansen in de lade bleef liggen. We hopen dan ook dat de vakbonden blijven zoeken naar mogelijkheden om het te implementeren. Bij die eventuele implementatie mag men de werknemers zonder wettig verblijf niet uit het oog verliezen.

We bleven ook in contact met de werkgroep voor mensen zonder wettig verblijf van het ACV-CSC Brussel. Op 12 oktober 2015 manifesteerden ze voor het kabinet van de minister van werk van het Brussels Hoofdstedelijke-Gewest Didier Gosuin. Dit naar aanlei-

ding van een werknemer zonder wettig verblijf die lid is van hun vakbond en die slachtoffer werd van loondiefstal door een poetsbedrijf dat werkte op werven van een publieke dienst. Deze zaak werd aangegrepen om met de minister in overleg te treden over de arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf.

FGTB zet het project verder met een juridische werknemer die de dossiers van arbeidsmigranten inclusief werknemers zonder wettig verblijf opvolgt. OR.C.A. neemt vaak contact met hem op voor dossiers uit Wallonië. In een aantal dossiers nam het FGTB deze dossiers over.

Langs Vlaamse kant bleven dergelijke initiatieven jammer genoeg uit. Hoewel er hier en daar wel een werknemer binnen de vakbond werk probeert te maken van arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf; blijkt er langs Vlaamse kant weinig structurele aanpak. De projecten langs Franstalige kant kunnen we enkel toejuichen al maken we ons ook de bedenking of dit enkel initiatieven zijn van enkele gedreven individuen of gaat het om een gedragen project die bewust gekozen werd door de hele vakbond.

A. Nationaal congres van ACV-CSC

ACV – CSC organiseerde op 24 april 2015 hun nationaal congres waar de beleidslijnen voor de volgende 4 jaar worden uitgezet. OR.C.A. werd uitgenodigd als gastspreker in de werkwinkel "Inspraak als het gaat om informele economie" waar de ervaringen van de informele economie en vakbondswerk werden vergeleken tussen Congo en België. OR.C.A. mocht samen met Eva Jimenez van de Brusselse werkgroep werknemers zonder wettig verblijf van ACV – CSC de Belgische ervaring delen.

Op dit congres werden een aantal krachtlijnen¹ en actualiteitsresoluties² goedgekeurd waarbij we even willen stilstaan. Zo werd in krachtlijn 32 opgenomen dat ACV – CSC ook de stem moest zijn van de werknemers in preciaire statuten. Hierbij werden werknemers

zonder wettig verblijf expliciet vermeld. In krachtlijn 33 engageert ze zich om meer inspanningen te ondernemen voor de rechten van nieuwe arbeidsmigranten. Hierbij worden schijnzelfstandigen en werknemers zonder wettig verblijf vermeld. In het weekend voor het congres vonden 800 vluchtelingen de dood toen hun boot zonk voor de kusten van Italië. Dit leidde in de actualiteitsresoluties tot resolutie 26 waarin onder meer werd opgenomen dat er meer legale vormen van migratie mogelijk moeten worden gemaakt.

Deze resoluties zijn een mooi engagement van het ACV – CSC. We zijn benieuwd naar de implementatie ervan.

1 Zeg nu zelf ACV-congres 2015; Zeggenschap congres ACV Definitieve Krachtlijnen 23-24 april 2015.

2 Zeg nu zelf ACV-congres 2015; Zeggenschap congres ACV Actualiteitsresoluties.

5. OR.C.A. INTERNATIONAAL

Werknemers zonder wettig verblijf is een thema van wereldwijd belang. Daarom wil OR.C.A. op de hoogte blijven van de ontwikkelingen en aanpak in andere landen. Niet alleen de internationale regelgeving maar ook de aanpak van andere NGO's kan voor nieuwe inspiratie zorgen.

Om die reden is OR.C.A. vertegenwoordigd en lid van de Raad van Bestuur en het Dagelijks Bestuur van het Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM). Natuurlijk was OR.C.A. aanwezig op de twee werkwinkels over arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf en de algemene vergaderingen van PICUM.

De speciale rapporteur van de Verenigde Naties over moderne vormen van slavernij bracht begin 2015 een officieel bezoek aan België. Ze ging in gesprek met verschillende partners. OR.C.A. sprak met haar op 20 februari 2015.

Naast contact is het ook belangrijk aanwezig te zijn op evenementen die betrekking hebben op ons thema. Toen het Fundamental Rights Agency (FRA) van

de Europese Unie op 2 juni 2015 de publicatie "Severe labour exploitation in the EU" lanceerde was OR.C.A. aanwezig en participeerde in het aansluitende publieke debat. OR.C.A. was ook aanwezig op het overleg die na de lancering werd georganiseerd door PICUM voor haar aanwezige leden. Op de conferentie "Integrating migrants into the labour market: a win-win situation for both migrants and society", die werd georganiseerd door de European Economic and Social Committee op 25 juni 2015, probeerde OR.C.A. ervoor te zorgen dat de werknemers zonder wettig verblijf en de legale mogelijkheden van arbeidsmigratie de nodige aandacht kregen.

Beweging.net nodigde OR.C.A. uit om deel te nemen aan een initiatief van vzw Eurofm en hun Roemeense partners. Samen organiseerden ze het seminarie: "The commitment of social partners to tackle social exclusion within the labour market. Focus on tackling problems of migrant workers from inside and outside the EU". Op 1 en 2 oktober 2015 ontmoeten de deelnemers van verschillende landen elkaar in Boekarest Roemenië. OR.C.A. verzorgde er de sessie 'The case of undocumented migrant workers: an analysis'.

A. Global Forum on Migration and Development

Jaarlijks komt het Global Forum on Migration and Development (GFMD) samen om de thematiek van migratie en ontwikkeling te bespreken. Dit ontmoetingsmoment ontstond nadat de Verenigde Naties in 2006 voor het eerst een General Assembly High Level Dialogue on International Migration and Development organiseerden. Er werd een overleg opgestart buiten de structuren van de VN wat politiek haalbaarder bleek dan binnen de VN structuren. Tijdens dit evenement kunnen landelijke en internationale NGO's met elkaar en met landelijke en internationale overheden in overleg treden over de thematiek Migratie en ontwikkeling. In 2015 werd het GFMD georganiseerd van 12 tot 16 oktober in Boedapest Turkije.

De eerste dagen van het GFMD vinden de Civil society days plaats dit jaar van 12 tot 13 oktober. Tijdens deze dagen ontmoeten internationale en nationale ngo's elkaar om tot gemeenschappelijke voorstellen te komen. De derde dag is er dan overleg tussen de vertegenwoordigers van de Civil society en de vertegenwoordigers van de overheden en worden de voorstellen voorgelegd. De verdere twee dagen is er

enkel nog overleg tussen de vertegenwoordigers van de overheden.

OR.C.A. schreef zich in om te participeren aan de Civil society days. Meer dan 800 organisaties uit 150 landen schreven zich in. OR.C.A. was één van de geselecteerde 339 organisaties die mocht deelnemen aan dit evenement. OR.C.A. nam onder andere deel aan de werkwinkel "Achieving goals for labour mobility, labour rights, and decent work: reforming labour recruitment policies and practice." Het zorgde voor veel nieuwe inspiratie en punten waar rekening mee moet worden gehouden bij het ontwikkelen van een nieuw arbeidsmigratiebeleid. We kregen voorbeelden van over de hele wereld waar de band tussen werkgever en recht op verblijf, het rekruteringsysteem, ... tot uitbuiting leiden van de werknemer. Hopelijk houden de Belgische regio's hiermee rekening bij het ontwikkelen van een nieuw arbeidsmigratiebeleid. De verslagen van deze vergaderingen zijn te vinden op de site van het GFMD Civil society days.³

Deze unieke gelegenheid waarbij tal van organisaties samen komen wordt natuurlijk aangegrepen om zoveel mogelijk met elkaar in overleg te gaan. Zo organiseerde PICUM op 10 oktober voor haar aanwezige leden een ontmoeting met Cathleen Caron van het Global Workers' Justice Alliance uit de Verenigde Staten. Een organisatie die de banden tussen de advocaten in de VS en hun klanten die teruggekeerd zijn naar hun land van oorsprong onderhoud zodat deze hun arbeidsrechten alsnog kunnen afdwingen.

Op 11 oktober vond People's Global Action (PGA) plaats. Terwijl het GFMD grotendeels wordt georganiseerd door de overheden, is de PGA georganiseerd door ngo's. Dit om te vermijden dat de agenda te strak bepaald wordt door de overheden. Een groot deel van organisaties die zich inzetten voor migranten ontmoeten elkaar dan ook tijdens de Peoples' Global Action.

Na deze intense ontmoetingen volgt al vlug de realisatie dat Europa maar een heel klein stukje van de wereldwijde (arbeids)migratie wordt geconfronteerd. Europa en België zullen zich in deze dynamische wereld met een open vizier moeten inschakelen om met een correct beleid voor zowel werknemers als werkgevers in te spelen op deze wereldwijde tendens. Met oogkleppen op naar dit fenomeen kijken, zal er enkel toe leiden dat we heel veel opportuniteiten missen en worden geconfronteerd met geschonden arbeidsrechten op de informele arbeidsmarkt.

3 www.gfmdcivilsociety.org

OR.C.A. ZET IN OP BELEIDSWERK

Naast het begeleiden en rapporteren stelt OR.C.A. zich ook als opdracht om concrete voorstellen te formuleren om de aangekaarte problemen aan te pakken. Met deze uitgewerkte voorstellen stapt OR.C.A. naar beleidsmakers en andere sociale organisaties om deze voor te stellen, af te toetsen en te verdedigen.

1. CONTACTEN IN 2015

Het afgelopen jaar nam OR.C.A. contact op met de kabinetten die de volgende jaren het beleid zullen uitstippelen over de thematiek waar OR.C.A. mee werkt.

Zo ontmoeten we de kabinetten van:

- Staatssecretaris voor Bestrijding van de sociale fraude, Bart Tommelein
- Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Theo Francken
- Federaal minister van Werk, Kris Peeters
- Minister van Justitie, Koen Geens

Naast de kabinetten hadden we overleg met enkele administraties en inspectiediensten:

- Toezicht Sociale Wetten (TSW)
- Sociale Inspectie (SI)
- Sociale Zekerheid Zelfstandige Ondernemers (RSVZ)
- Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)
- Vlaamse Administratie Werk
- Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ)

Zoals u eerder kon lezen in dit jaarverslag, ondervinden we heel wat problemen met het vinden van gepaste advocaten voor onze dossiers. Daarom zaten we vorig jaar samen met het Bureau voor juridische bijstand in Brussel.

Al deze gespreken verliepen in een constructieve sfeer. Er werd actief nagedacht over oplossingen voor de aangebrachte problemen. Dit resulteerde onder andere in de OR.C.A.-brochure "Hoe stap je uit het schijnzelfstandigenstatuut?" die vanaf begin 2016 beschikbaar is op onze website. Voor verdere concrete afspraken blijft het afwachten.

De thematiek die OR.C.A. aankaart krijgt weinig aandacht en wordt beschouwd als een niche. Dit maakt dat er nog heel wat uitdagingen blijven voor de nabije toekomst.

OR.C.A. IN DE MEDIA

OR.C.A. probeert de publieke en politieke opinie te informeren over de situaties van de informele arbeidsmarkt. Zo werden er het afgelopen jaar een aantal persberichten verstuurd en werden we af en toe om een reactie gevraagd. Onderstaande lijst geeft enkel de contacten weer die tot een publicatie leidden. Daarnaast waren er nog contacten met journalisten zonder een gepubliceerd bericht.

- In het ACV magazine Visie van 3 april 2015 werd de stafmedewerker huishoudpersoneel van OR.C.A. bevestigd in het artikel "Opkomen voor huispersoneel zonder wettig verblijf 'Ze zijn vaak slachtoffer van verbaal en fysiek geweld.'"
- Toen België de conventie 189 van de IAO over waardig werk voor huishoudpersoneel goedkeurde werd het persbericht "Het echte werk voor meer waardig werk voor het huispersoneel kan beginnen! België ratificeert de Conventie 189" verstuurd samen met ACV-CSC, ACLVB-SGSLB, ABVV-FGTB, FOS, de Nederlandstalige Vrouwenraad en Wereldsolidariteit. Dit persbericht werd gepubliceerd op de pagina's van de partnerorganisaties.
- Naar aanleiding van de publicatie van het jaarverslag 2014 op maandag 22 juni 2015 verstuurd OR.C.A. het persbericht "Belgische rechtsstaat faalt in het beschermen van de zwakste werknemers." Dit naar aanleiding van de publicatie van het OR.C.A. jaarverslag van 2014. Dit leidde tot de publicatie in:
 - De Standaard van 22 juni 2015 van het artikel "Seriële uitbuiters van migranten blijven buiten schot."
 - Le Soir: "L'exploitation des sans-papiers tolérée."
 - Kanaal Z bracht een reportage in haar uitzending met als titel "Illegale tewerkstelling loont".
 - De radiozender Arabel bracht ook een interview met de coördinator van OR.C.A.
- De website van Sudpresse publiceerde op 13 augustus 2015 een artikel over de situaties van au pairs in België onder de titel « Explosion du nombre de filles au pair en Belgique: «Mais deux sur trois sont exploitées dans leur famille d'accueil » » De OR.C.A. coördinator werd geïnterviewd. Dit artikel werd overgenomen in Het Laatste Nieuws van 20 augustus 2015 onder de titel "Steeds meer au pairs in België".
- Het wijkgezondheidscentrum Medikuregem publiceert driemaandelijks het magazine "Medikuregem Info". In hun editie van september 2015 publiceerden ze het artikel "Wijkorganisatie in de kijker: OR.C.A." waarin OR.C.A. en haar werking werd toegelicht.
- Bieke De Poorter stelde op vraag van het programma "De bende van Annemie" van Radio 1 enkele vragen over situaties waarmee ze werd geconfronteerd op haar reizen door de wereld. Eén van de mensen die ze ontmoette was een man zonder wettig verblijf die slachtoffer werd van economische uitbuiting in het Verenigd Koninkrijk. OR.C.A. werd op 15 oktober 2015 live gebeld met de vraag wat deze man zou kunnen doen.
- Visie, het blad van het ACV bracht in hun editie van 11 december 2015 het artikel "Statuut au pairs vaak misbruikt". OR.C.A. werd door de journalist bevestigd over de problemen van dit statuut.

Als we vergelijken met de afgelopen jaren zien we een daling van het aantal publicaties in de pers voor het OR.C.A. thema. De grootste media-aandacht ging in 2015 naar het verhaal van de asielzoekers die op zoek zijn naar bescherming. Hierdoor was er wellicht minder aandacht voor werknemers zonder wettig verblijf.

OR.C.A.: DE RADERTJES IN DE MACHINE

1. DE OR.C.A. MEDEWERKERS, STAGIAIRS EN VRIJWILLIGERS

In 2015 kon OR.C.A. opnieuw rekenen op haar twee voltijdse beroepskrachten die hun expertise verder ontwikkelden en verdiepten. De coördinator is voor het vijfde jaar op rij Jan Knockaert. Zijn collega Omar García is de medewerker huishoudpersoneel voor het derde jaar in het OR.C.A. WORK project.

Julie De Corte en Eva De Cooman van de Arteveldehogeschool en Bahar Akkus van de Erasmushogeschool Brussel rondden in het voorjaar hun stage af bij OR.C.A. Julie en Bahar volgen beiden de opleiding Sociaal Werk juridische advisering en Eva de opleiding Sociaal-Cultureel werk. In het najaar vervoegde Sandra Kitoko van de Haute Ecole Paul-Henri Spaak het OR.C.A. team als stagiaire. Ze studeert er rechten. Het werd voor alle partijen een verrijkende ervaring. We willen hen graag bedanken voor hun inzet en bijdrage aan de OR.C.A. werking.

Essentieel voor het OR.C.A. WORK project zijn de vrijwilligers. We willen hier graag onze vrijwilligers bedanken voor hun waardevolle bijdrage. Het afgelopen jaar waren dit Francisca Rissland en Leila Marzo die al een hele tijd de werking ondersteunen. We namen afscheid van Danielle De Meuter en kregen versterking van Raquel Prieto, Marina Lynch en Fabienne Morren.

Natuurlijk moeten we ook de lesgevers van de Franse les bedanken Sarah Messahel die zich ook dit jaar verder inzette. We namen afscheid van Amal Aghallaj en Isabelle Mathieu die nieuwe uitdagingen aangingen en verwelkomen Caroline Sinnaeve.

2. DE BESTUURDERS EN DE LEDEN VAN DE ALGEMENE VERGADERING

Het OR.C.A. bestuur getuigt van stabiliteit en werd verder gezet met dezelfde groep en kwamen daartoe vijf maal samen in 2015. Voorzitter is Didier Vander Slycke, ondervoorzitter Sabine Craenen. Daniël Alliet, Maria Arredondo, Godelieve Bockaert, Iris Denolf, Bert D'Hondt, Geert Matthys en Ronnie Tack vervolledigen het bestuur.

De Algemene vergadering mocht dit jaar twee nieuwe leden verwelkomen Marieke Koning en Machteld D'hondt. Verder bestaat de algemene vergadering uit de leden van de Raad van Bestuur en Veerle Evenepoel, Dirk Van Daele, Edwin Loof, Marianne Buyck, Marie-Paul Moreau, Piet Janssen en Anne Six. De Algemene vergadering kwam dit jaar samen op 21 april 2015. Piet Janssens kondigde zijn afscheid aan en nam ontslag uit de Algemene vergadering.

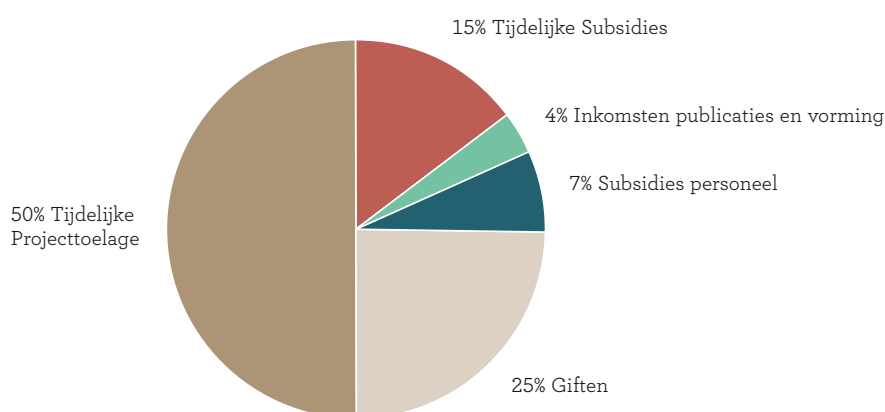
3. FINANCIËN

OR.C.A. wordt door steeds meer instanties en personen gecontacteerd als expertisecentrum. Jammer genoeg vertaalt dit zich tot vandaag niet in een structurele financiering. We traden in overleg met de nieuwe federale regering om op zoek te gaan naar een structurele oplossing voor onze werking. Ondanks herhaaldelijk overleg kon tot op heden geen oplossing worden gevonden. OR.C.A. blijft echter inzetten op dit overleg. Wel konden we opnieuw beroep doen op een aantal partners en projecttoelagen om onze werking verder te zetten.

In 2015 konden we **voor het laatst beroep doen op een projectsubsidie van het Federaal Impulsfonds** (project 'Bewijs het maar!: impulsen voor een betere bewijsvoering bij geschonden arbeidsrechten'). Het Federaal Impulsfonds is afgeschaft, zonder een alternatief voor federale projecten. Dit zorgt ervoor dat OR.C.A. voor de volgende jaren voor een extra grote uitdaging staat. Het OR.C.A. WORK project kon dit jaar wel blijven rekenen op de financiële tussenkomst van het

Sociaal Fonds 323. In het kader van het project om de juridische werking van OR.C.A. te ondersteunen kreeg ze hulp van het Projectenfonds Westmalle in samenwerking met Welzijnszorg. We zochten in de loop van het jaar naar extra middelen voor dit project maar jammer genoeg zonder succes. Dit project zal dan ook in 2016 op kleinere schaal worden doorgevoerd.

Bij de verspreiding van het jaarverslag 2015 deden we een oproep om het juridisch fonds van OR.C.A. te spijzen. Dit juridisch fonds wordt ingezet om tussen te komen in de juridische kosten van dossiers die voor de rechtbank worden gebracht. We kunnen enkel tussenkomen in dossiers die een precedent hebben en dit na goedkeuring van de Raad van Bestuur. Deze actie zorgde ervoor dat we dit jaar iets meer dossiers een extra juridische ondersteuning konden bieden. We zijn de schenkers zeer dankbaar.

DE OR.C.A. PUBLICATIES EN KADERVORMING

Wij geven u graag een overzicht van de OR.C.A. publicaties. Ze kunnen worden besteld langs info@orcasite.be. Is deze informatie nieuw voor u en uw collega's, of had u liever een vormingsaanbod op maat, aarzel niet OR.C.A. te contacteren. We zoeken samen met u hoe we zo goed mogelijk op uw vraag kunnen ingaan en bekijken samen welke aspecten van deze thematiek van belang zijn voor de kadervorming van uw organisatie, instelling of publiek.

WERKNEMERS ZONDER PAPIEREN: EEN RECHTEGIDS

Onze bekendste publicatie is: **Werknemers zonder papieren: een rechtengids** die OR.C.A. samen met ACV-CSC, FGTB, CIRÉ en het Federaal Migratiecentrum in 2014 actualiseerde in zijn derde druk. Deze rechtengids informeert de werknemers zonder wettig verblijf concreet over hun arbeidsrechten en hoe ze die effectief kunnen verdedigen, en is ook voor hulpverleners een handige informatiebron. Er kwamen voor deze derde editie ook twee talen bij het Arabisch en het Braziliaans Portugees.

*Zestelig zakboekje (Nederlands, Frans, Engels, Spaans, Arabisch en Braziliaans Portugees)
Prijs: € 1 (exclusief verzendingskosten)*

ARBEIDSRECHTEN HEBBEN GEEN GRENZEN: INSPIRATIEBOEK

Arbeidsrechten hebben geen grenzen: inspiratieboek voor het organiseren van werknemers zonder papieren handelt over het verenigen, organiseren en stimuleren van werknemers zonder papieren om zelf hun rechten af te dwingen als groep. Deze publicatie biedt een uitgebreid overzicht van de verschillende manieren waarop syndicale en niet-gouvernementele organisaties uit binnen- en buitenland aan de slag gingen.

*Enkel beschikbaar in het Nederlands
Prijs: € 15 (exclusief verzendingskosten)*

ONZE (GE)RECHTEN

In dit kookboek vindt u 26 heerlijke en unieke recepten uit de wereldkeuken, allen even inspirerend als de verhalen van de vrouwen die ze geschreven hebben. Sterke en moedige vrouwen die beslisten om hun land te verlaten, op zoek naar een beter leven voor zichzelf en hun families.

De huishoudsters die dit boek hebben samengesteld laten u daarom niet alleen kennismaken met gerechten die ze graag klaarmaken voor zichzelf of hun werkgevers, maar ook met hun rechten als volwaardige werknemers.

We nodigen u uit om de exotische mix van heerlijke (Ge)rechten en bijzondere levensverhalen te ontdekken die de auteurs u voorschotelen in dit boek. Echte parels van de verborgen wereldkeuken van België.

*(Enkel nog beschikbaar in het Nederlands)
Prijs: €20 (exclusief verzendingskosten)*

ARBEIDSONGEVAL? DUBBELE PECH VOOR WERKNEMERS ZONDER WETTIG VERBLIJF: EEN HANDLEIDING UIT DE PRAKTIJK

Clandestiene arbeid gaat vaak gepaard met onveilige arbeidsomstandigheden. Werknemers zonder wettig verblijf zijn vaak het slachtoffer van een arbeidsongeval. De publicatie: **Arbidsongeval? Dubbele pech voor werknemers zonder wettig verblijf: een handleiding uit de praktijk** legt aan de hand van enkele casussen uit, welke stappen gezet moeten worden na een ongeval, wat de rol is van het Fonds voor Arbeidsongevallen en wat de te volgen procedures zijn. In de tekst wordt ook stil gestaan bij mogelijke knelpunten.

*(Nederlands en Frans)
Prijs: €10 (exclusief verzendingskosten)*

EERSTE HULP BIJ SCHENDING VAN DE ARBEIDSRECHTEN VAN CLANDESTIENE WERKNEMERS: EEN STAPPENPLAN

Eerste Hulp Bij Schending van de Arbeidsrechten van clandestiene werknemers: een stappenplan werd door OR.C.A. ontwikkeld vanuit eigen ervaringen in de helpdeskwerking en op basis van de deskundigheid van eerstelijns hulpverleners uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Naast een korte inleiding over de thematiek wordt in drie stappen uitgelegd hoe een eerstelijns-hulpverlener mensen zonder wettig verblijf kan bijstaan rond problemen met hun tewerkstelling in de informele economie. Een aanrader voor wie regelmatig werkt met mensen zonder wettig verblijf.

(Nederlands en Frans)

Prijs: € 3 (exclusief verzendingskosten)

WERKNEMERS ZONDER PAPIEREN EN HUN ARBEIDSRECHTEN: EEN JURIDISCHE HANDLEIDING

Werknemers zonder papieren en hun arbeidsrechten: een juridische handleiding bouwt verder op het stappenplan uit de voornoemde publicatie. We gaan dieper in op de juridische kanalen die gevolgd kunnen worden om de arbeidsrechten voor werknemers zonder papieren af te dwingen. Welke inspecties zijn bevoegd? Welke klachten kun je indienen? Wat in geval van een arbeidsongeval? Wat is de wetgeving rond schijnzelfstandigen? Het juridisch kluwen wordt door advocaat Bob Brys ontrafeld in duidelijke en toegankelijke taal.

(Nederlands en Frans)

Prijs: € 10 (exclusief verzendingskosten)

PLANNEN VOOR 2016

- OR.C.A. zorgt voor een kwaliteitsvolle dienstverlening via het veilig OR.C.A. loket.
- OR.C.A. blijft haar de politieke voorstellen verder ontwikkelen en legt ze voor aan de verantwoordelijke politici en partners.
- Zet een studiedag op met als thema: "Huisarbeid in België: van verschillende statuten naar meer arbeidsrechten.
- OR.C.A. organiseert een studiedag in Gent om de arbeidsrechten van werknemers zonder wettig verblijf in West- en Oost-Vlaanderen ook op de kaart te zetten.
- OR.C.A. blijft inzetten op het bekomen van een financiële structurele verankering door de overheid.
- OR.C.A. zet in op het ontsluiten van de jurisprudentie over haar thema en zet sterker in op de juridische ontwikkeling van haar dossiers.
- OR.C.A. volgt de verdere ratificatie van de IAO-conventie 189 in België op.
- OR.C.A. onderzoekt de verder ontwikkeling van een werking huishoudpersoneel in Antwerpen.
- OR.C.A. ontwikkelt een alternatief aanbod naast de Franse lessen voor het huishoudpersoneel.

TOT SLOT

De algemene vergadering van OR.C.A. heeft op 19 april 2016- onder applaus - dit jaarverslag 2015 goedgekeurd. De leden van de Algemene vergadering hebben de Raad van bestuur opgedragen om alles in het werk te stellen de werking naar alle werknemers zonder papieren en ook naar het huispersoneel met een precair statuut verder uit te bouwen, maar vooral ook in te zetten op structurele erkenning ervan. De algemene vergadering stelt jaarlijks vast dat de impact van de werking reëel is en aanleiding geeft tot vernieuwde inzet en aanpak van de werknemersbescherming. Zoals de Centra voor de bescherming van slachtoffers mensenhandel, bieden OR.C.A. en OR.C.A. Work de nodige bijstand aan tientallen werknemers zonder bescherming en na ernstige arbeidsongevallen, om hun arbeidsrechten af te dwingen. Dat is in ieders belang. OR.C.A. is in die zin geen werking voor een particulier belang, maar voor het algemeen belang. Ze verdient dan ook als dusdanig erkend te worden.

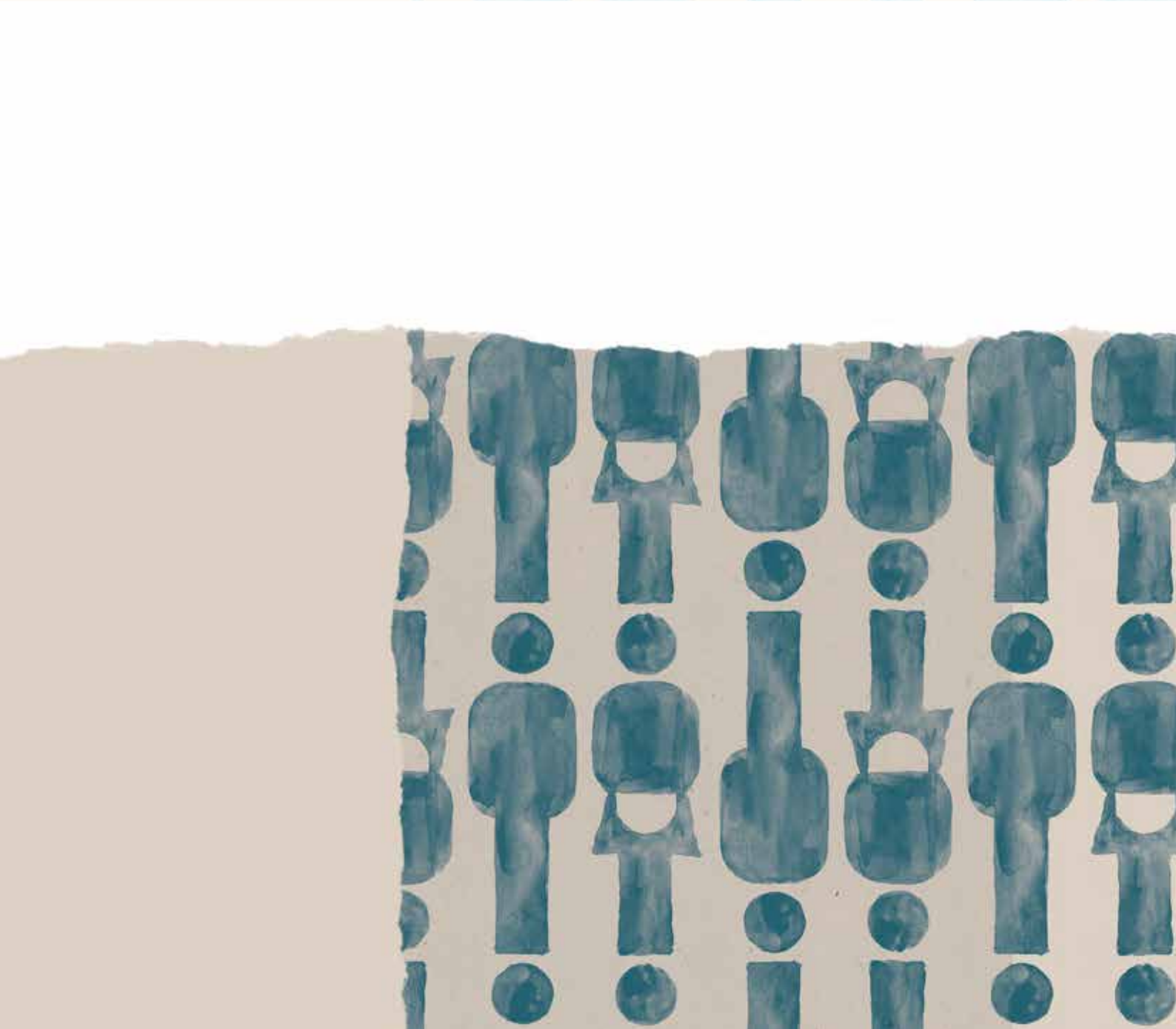
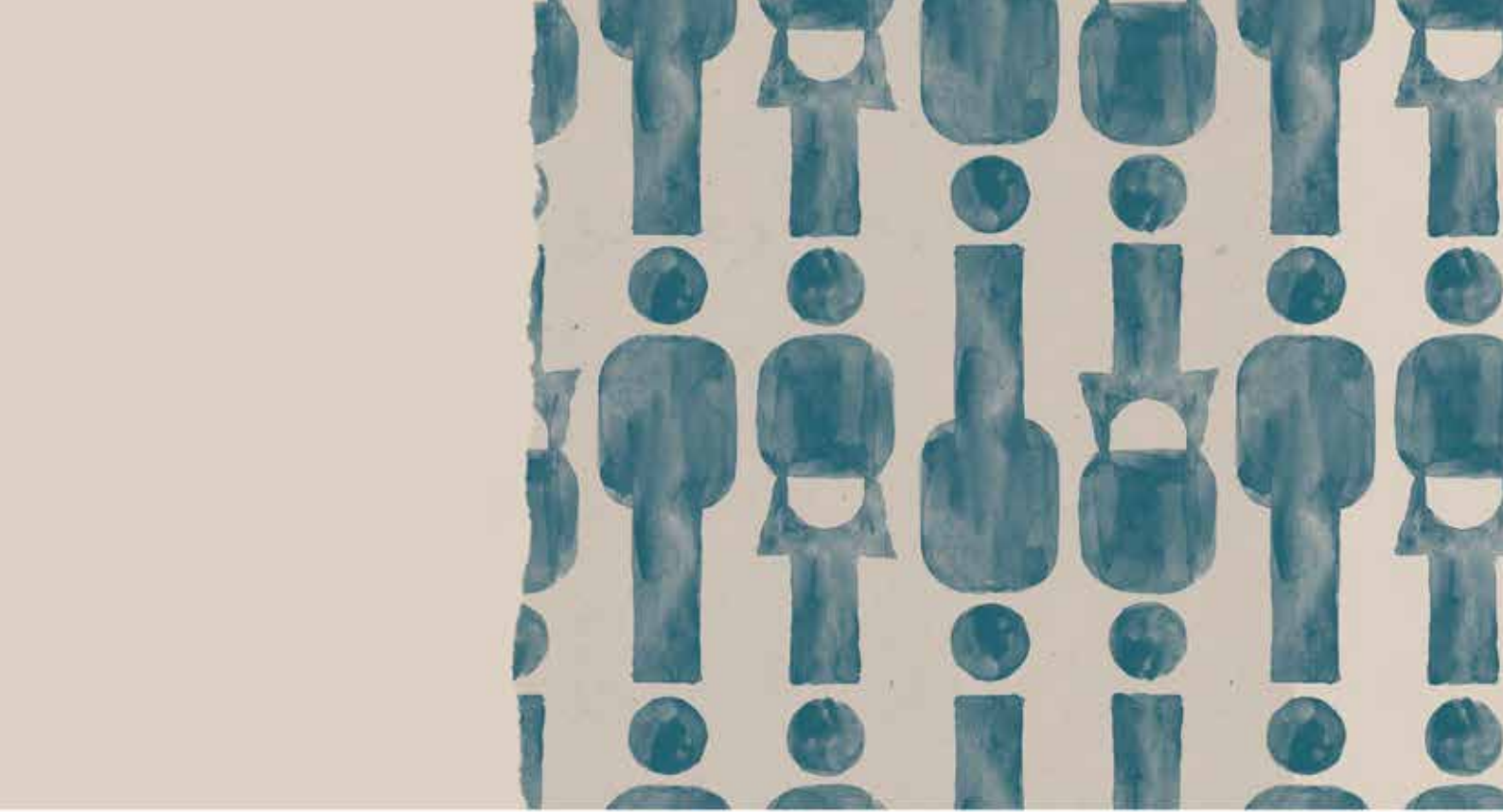
Wij rekenen - beste lezer - op uw morele en materiële steun om die erkenning in 2016 te realiseren.

Voor vzw. OR.C.A.

Didier Vanderslycke - voorzitter

Organisatie voor Clandestiene Arbeidsmigranten - OR.C.A. vzw
B - Gaucheretstraat 164 - 1030 Brussel
T +32 2 274 14 31 - F +32 2 274 14 48
info@orcasite.be - www.orcasite.be

design: www.chocolatejeus.be

© OR.C.A. vzw - 2016

Organisatie voor Clandestiene Arbeidsmigranten - OR.C.A. vzw
B - Gaucheretstraat 164 - 1030 Brussel
T +32 2 274 14 31 - F +32 2 274 14 48
info@orcasite.be - www.orcasite.be